Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 31 январь
ЧОРШАНБА
№ 26 (4.820).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

КЎКЛАМ ТАРАДДУДИ

Бундай қараганда қиш фасли деҳқон хийла тинчиган кезлар ҳисобланади. Аслида қишли-қировли кунларда ҳам замин заҳматкашлари тиним билишмайди, янги ҳосил ғамида бўлишади. Буни Бўка районидаги «Ленин йўли» колхози аъзолари ҳозир амалга ошираётган ибратли ишлар мисолида яққол кўриш мумкин. Бу ерда кўкламга тараддуд ҳар томонлама қизитиб юборилган.

Хўжаликда ўтган йили беш минг тонна пахта тайёрланиб, топшириқ зиёди билан уддаланди. Бошқа тармоқларда ҳам юксалиш томон қадам ташланди. Чорвачиликка эътибор кучайтирилиб, давлатга ҳар йилгидан кўп миқдорда гўшт ва сут етказиб берилди.

Айни паллада, юқорида айтилганидек, меҳнат аҳли ана шу эришилган ютуқларни янада мустаҳкамлаш, янги зафар марраларини эгаллаш йўлида астойдил ҳаракат қилмоқда. Барча экин майдони куздаёқ энг қулай муддатларда қўшқаватли плуглар ёрдамида шудгорлаб қўйилган. Ер ҳайдаш билан бир вақтда пайкалларга аммофос сепилди. Механизаторлар техникани созлашни районда биринчилар қаторида ниҳоясига етказдилар. Экиш мавсумида қўлланиладиган ҳайдов ва чопиқ тракторлари, сеялка ва культиваторлар сифатли қўлдан чиқарилди. Бунда айниқса Суяр Ҳасанов, Баҳодир Алиқулов, Тузал Рустамов каби механизаторлар ибрат кўрсатдилар. Улар ўзларига тегишли агрегатларни бекаму кўст шайлаб қўйдилар.

Ер текислаш, далага маҳаллий ўғит чиқариш каби юмушлар авжида. Ҳозиргача минг гектар ер кўнгилдагидек текисланди, уч минг тоннадан кўпроқ гўнг жамғарилди. Мусобақада Райим Тожибоев, Дилмурод Ҳайдаров, Комил Султонов, Жумабой Ҳайдаров, Раҳим Султонов сингари колхозчилар пешқадам. Уларнинг ҳар бири кунлик топшириқни 1,5—2 ҳисса ошириб адо этаяпти.

Бу йил бултургига нисбатан кўпроқ майдонга сабзавот ва полиз экинлари экиш режалаштирилган. Шу мақсадда пахта пайкалларини қисқартириш ҳисобига сабзавоткорларга 50 гектар қўшимча ер ажратиб берилди. Эндиликда миришкорлар ишнинг этагидан астойдил тутиб, эл дастурхонини мўлкўл ноз-неъмат билан таъминлаш пайидан бўлмоқдалар. Буни пахта яккаҳокимлигига барҳам бериш йўлида қўйилган дастлабки дадил қадам деб баҳоламоқ керак.

Чорва қишлови ҳам намунали ўтаяпти. Ем-хашак етарли. Сигирлардан ҳар куни ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 150 килограмм кўп сут соғиб олинмоқда. Сигирсоғарлар ўртасида ташкил этилган мусобақада Макка Қаюмова, Одина Абланова ва Оқила Содиқова олдинда. Бултур ўз қарамоғидаги говмишлардан уч минг килограммдан сут соғиб олган бу пешқадамлар амалдаги йилда уч ярим — тўрт минг килограммлик маррани эгаллашмоқчи.

Хўжаликда маданий-маиший соҳаларни ривожлантиришга ҳам катта эътибор берилмоқда. Қишлоқлар йил сайин обод ва кўркам бўлиб бораяпти. Бултур 780 ўқувчига мўлжалланган мактаб биноси қурилиб, фойдаланишга топширилди. Бу ўқишни бир сменада ташкил этиш имконини берди. Тўрт ярим километр узунликдаги йўлга асфальт ётқизилди. Колхозни район маркази — Бўка билан боғлайдиган янги автобус маршрути очилди.

Жорий йилда ҳам колхозчилар кўпгина қулайликликларга эга бўладилар. Уч ярим километрга қувур ётқизилиб, хонадонларни газлаштириш ишлари бошлаб юборилди. «Яхшивойтепа» участкасида эса 422 ўқувчига мўлжалланган мактаб биносини барпо этишга киришилди.

Якка тартибда уй-жой қуриш ва аҳолига томорқа ажратиш диққат марказида. Қисқа вақт ичида 150 оила ер участкаси билан таъминланди. Бу юмушлар пухта тайёрланган бош план асосида амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон Компартиясининг сайловолди ҳаракат дастурида шундай сатрлар бор: «Ўзбекистон Компартияси қишлоқнинг ижтимоий қиёфасини тубдан ўзгартириб юборишни режаллаштирмоқда. Биз деҳқонлар олдида катта қарздормиз. Кўпгина оила пунктларида водопровод, канализация ҳамда табиий газ йўқ. Кўп қишлоқларда мактаблар, мактабгача болалар тарбия муассасалари ва медицина муассасалари, савдо ва маиший хизмат объектлари йўқ. Ўзбекистон Компартияси қишлоқдаги ана шу ва бошқа долзарб ижтимоий муаммоларни ҳал этиш тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилади. Ўзбекистон Компартиясининг ташаббуси билан барча қишлоқ аҳлини томорқа билан таъминлаш, томорқа майдонини кенгайтириш юзасидан катта тадбирлар ишлаб чиқилди ва амалга оширилмоқда». «Ленин йўли» колхози правлениеси ва партия ташкилоти ана шу ҳужжатда илгари сурилган йўл-йўриқларга амал қилган ҳолда долзарб вазифаларни бажаришга астойдил киришдиларки, бу амалий ишларда ўз аксини топмоқда.

О. ТИЛОВБЕРДИЕВ.

Тошкент районидаги К. Маркс номли колхоз сут-товар фермасида 600 бош қорамол боқилаяпти. Уларнинг 280 таси соғин сигирлардир. Жониворларни қишли-қировли кунлардан соғлом ва бақувват олиб чиқиш учун чорвадорлар ишни икки сменада ташкил этиб меҳнат қилишмоқда. Тажрибали молбоқар Александр Газинкамф барчага ўрнак бўлаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Боқувдаги моллар. 2. Илғор чорвадор А. Газинкамф.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

Бултургидан олдинда

Қиш — чорвадорлар учун муҳим ва масъулиятли палла. Шу боисдан бу мавсумга пухта тайёргарлик кўрган ферма коллективларигина қишлов даврида маҳсулдорликни ошириш, таннархни арзонлаштириш йўлида муваффақиятга эришадилар.

Ана шундай анъанага садоқатли коллективлардан бири Калинин районидаги «Партия XXI съезди» совхозининг азамат чорвадорлари ўтган йилни ҳам қувонарли натижалар билан якунлашди. Шунингдек, давлатга 505 тонна сут, 28 тонна гўшт етказиб берилди. Мазкур соҳадан 15 минг сўм фойда олиш кўзланмоқда.

Фермада 410 та қорамол бўлиб, шундан 180 таси соғин сигирдир. Ўтган йили ҳар говмишдан ўртача 3.125 килограммдан сут соғиб олинди. Бу планда кўзда тутилганидан 249 килограмм кўп демакдир.

Ферма коллективи жорий йил қишловига ҳам пухта тараддуд кўргани ютуқлар омили бўлаяпти. Мавсумга етарли миқдорда озуқа жамғарилиб, ҳозирги кунда емишлар тўйимли моддаларга аралаштирилган ҳолда молларга берилаяпти. Шу боисдан ҳам 23 январга қадар говмишлардан 30 тонна сут соғиб олинди. Бу ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 7 тонна кўп.

Фермада чорвадорларнинг қиш фаслида унумли меҳнат қилиб, маданий ҳордиқ чиқаришлари учун барча шароит муҳайё этилган. Мусобақа пешқадамлари ҳам моддий, ҳам маънавий рағбатлантириб борилаяпти. Ўз касбининг фидойиси бўлган Қумри Раҳмонова, Қурвоной Ҳикматова, Қўчқор Учкампиров, Лидия Зиётова, Олия Раҳмонова, Малика Деҳқонова каби оқ чашма соҳибалари ўзларига бириктирилган ҳар говмишдан кунига 8—10 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олмоқдалар.

Фермада Собир Эшимов, Ўткир Каримов, Аҳмад Шукуров каби молбоқар ва бузоқбоқарларнинг номини коллектив ҳурмат билан тилга олади. Улар қорамолларнинг маҳсулдорлигини ошириш, қишловни бечиқим ўтказиш йўлида фидокорона меҳнат қилиб, хўжаликда давлатга сут, гўшт сотиш планларини муваффақиятли бажарилишига муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Хўжалик чорвадорлари жорий йилда аҳоли дастурхонига 500 тонна сут, 24 тонна гўшт етказиб беришни режалаштирган. Шу боисдан ҳам улар ҳозирги кунда бутун куч ва ғайратларини қишловнинг муваффақиятли ўтишига сафарбар этишаяпти.

Э. ТУЛАГАНОВ.

ЕР ТЎЙСА ЭЛ ТЎЯДИ

Якунланган йилда Сирдарё районидаги Ленин номли колхоз меҳнаткашлари дон, сабзавот ва полиз экинларидан мўл ҳосил етиштирдилар. Лекин хўжаликда пахта тайёрлаш йиллик режаси уддаланмади. Бунинг асосий сабабларидан бири экин майдонларининг етарли даражада дармондори билан озиқлантирилмаганлиги. Маҳаллий ўғит етарли миқдорда жамғарилмаган эди. Оқибатда айрим бригадаларда пахта ҳосилдорлиги хўжаликнинг ўртача кўрсаткичидан 4—5 центнер паст бўлди.

Бундан тегишли хулоса чиқарган коллектив аъзолари ўтган йил кузида экиндан бўшаган майдонларга шудгор олдидан эҳтиёжга яраша минерал ҳамда маҳаллий ўғитлар сочишди. Ҳозир эса чиритиш учун гўнг чиқарилаётир. Мазкур юмушлар рисоладагидек бажарилиши учун колхозда ҳосилдорлик отряди тузилган. Унинг составида 16 та транспорт трактори, 32 та прицеп ва иккита юклагич техника бор. Улар ёрдамида колхоз сут-товар фермасидан далаларга ҳар куни ўрта ҳисобда 200 тоннадан маҳаллий ўғит ташиб чиқарилмоқда. Отряд аъзолари ўртасида ташкил этилган социалистик мусобақага ўз вақтида якун ясалиб, ғолиблар моддий ва маънавий рағбатлантирилаётгани муваффақиятлар омили бўлмоқда. Ҳозиргача мўлжалдаги 7 минг ўрнига 8 минг 860 тоннадан кўпроқ гўнг чиқарилди. Бу район хўжаликлари орасида энг юқори кўрсаткичдир.

Нормат Абдукаримов, Султон Собиров, Мусаддин Расулов, Ҳусан Юсупов сингари техника жиловдорлари ўзаро беллашувда пешқадамлик қилишмоқда.

Отряддаги техника воситалари ёнилғи-мойлаш материаллари билан вақтида таъминланаётир, созловчилар транспорт тракторларининг бир маромда ва бенуқсон ишлаши учун назоратни кучайтиришган.

Ҳосилдорлик отряди аъзолари кўкламги экиш бошлангунига қадар далага яна 4 минг тонна маҳаллий ўғит чиқариб бу борадаги топшириқни қарийб икки ҳиссага етказиб адо этиш ниятини мақсад қилиб қўйишган.

Қ. ҲОЖИЕВ.

ҲОВЛИ ТЎЙЛАРИ

Олтиариқ районининг «Пахтаобод» колхозида республика партия ва ҳукумати қарори асосида якка тартибда уй-жой қуриш ҳамда аҳолига томорқа ажратиш ишларининг дастлабки босқичи ниҳоясига етди. Правление раиси Аъзамжон Муҳиддинов бу борада дадиллик ва ташкилотчилик кўрсатди. Бурбонлиқ қишлоғи аҳли раҳбар сайлашда адашмаганлигига яна бир карра амин бўлди. Неча йилдирки, торгина ҳовлиларда иложсиз яшаб келган одамлар ер олганликларидан беҳад хурсанд. Айниқса, кексалар «шундай кунлар ҳам бор экан-ку» деб суюнмоқдалар.

Мазкур муҳим ижтимоий муаммо район хўжаликлари ўртасида биринчи бўлиб ҳал этилди. Хўш, бунга қандай қилиб эришилди?

Правлениенинг ярим йиллик ҳисобот йиғилишида республика партия ва ҳукумати қарорининг моҳияти меҳнаткашларга атрофлича тушунтирилди. Касаба уюшмаси комитети қошидаги уй-жой комиссияси аъзолари зиммасига катта масъулият юклатилди. Ер ажратишда қишлоқни ривожлантиришнинг бош планига риоя қилинди. Шундай қилиб, қисқа муддатда 320 хонадон томорқалик бўлди. Бундан ташқари 7 сотихдан участкаси бўлган 70 та оила ҳам қўшимча майдон билан таъминланди.

Янги қуриладиган масканда 844 ўринли мактаб, 280 ўринли болалар боғчаси, стадион, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қабул қилиш пункти ва бошқа маданий-маиший хизмат кўрсатиш бинолари қад ростлайди. Бунинг учун 8 гектар ер ажратилади. Лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрланмоқда.

Ер олувчиларга правление томонидан ордер берилди. Чунки кимдир «фалончи мендан олдинроқ ёки яхшироқ ердан олди» деб қолиши, бу тортишувга сабаб бўлиши мумкин. Бунинг олдини олиш мақсадида қуръа чипталари тарқатилди. Унинг тартиб рақамига кўра, одамлар навбатга ёзилдилар ва тегишли жойдан томорқа олдилар. Шу тариқа ким кимга қўшни бўлиши ҳам ҳозирдан равшан бўлди. Бу тадбир ҳаммага маъқул тушди.

— Колхозимизда ўн йил давомида бирорта ҳам оила томорқа олмаганди, — дейди правление раиси Аъзамжон Муҳиддинов. — Сабаблари кўп. Асосийси — хўжаликка белгиланган планнинг ғоят тиғизлиги эди. Шу боис раҳбарлар экин майдонини қисқартиришнинг иложини тополмасди. Тўғри, 1988 йили 65 та оилага 7 сотихдан ер ажратилди. Сир эмас: бу колхозчиларнинг нормал яшаб, экин-тикин қилиши учун камлик қилади.

— Аъзамжон ака, баъзи хўжаликларда шу масала ечимида турли келишмовчиликлар келиб чиқаяпти. Лекин бу ерда одамларнинг кайфияти кўтаринки. Буни қандай изоҳлайсиз?

— Юқорида қайд этилганидек, правлениенинг ярим йиллик йиғилишида ҳар колхозчига 20 сотихдан ер беришга қарор қилинди. Биз дастлабки аризаларни октябрь ойидаёқ правление аъзолари, уй-жой комиссияси ҳамда маҳалла комитетларининг раислари, оқсоқоллар, бригада бошлиқлари иштирокида муҳокама қилдик. Ноябрь ойида эса қарийб 300 оилага уй-жой учун ер ажратиб берилди. Яъни колхозчиларимизнинг турмуш шароитини яхшилаш борасида яна бир хайрли иш амалга оширилди.

Раис елиб-югуриб яна бир мақсадни рўёбга чиқарди. Янги қурилажак уй-жойлар лойиҳасини тайёрловчи ва бу ишга бош-қош архитектор лозим эди. Ана шу вазифага олий маълумотли мутахассис Раҳмонали Матмусаев тайинланди. У қисқа муддатда учта лойиҳа тайёрлади. Биринчиси беш ярим минг, иккинчиси етти ярим ва сўнггиси ўн минг сўмлиқ уйлар лойиҳаси эди. Агар улар кооператив усулида қурилса, нархи ўн беш минг сўмдан ҳам ошиб кетардики, бу колхозчиларга қимматлик қилиши турган гап. Шу боис янги лойиҳаларнинг ҳаммаси одамларга маъқул тушди.

Қурилиш материаллари муаммоси ҳам ҳал этилди. Колхоз РСФСР областлари билан шартнома тузди. Айни пайтда хўжаликда ғишт заводи, ёғочни қайта ишлаш цехлари қурилмоқда.

«Пахтаобод»ликларнинг қувончлари чексиз. Биз ҳам уларнинг шодлигига шерик бўлиб: «Ҳовли тўйлари кўпаяверсин!» — деймиз.

Ш. ИБРОҲИМОВ,
Х. ЖЎРАБОЕВ.

АГРОСАНОАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

МУВАФФАҚИЯТ ГАРОВИ

Олтинкўл районидаги Навоий номли колхоз фермасида январда соғиб олинган сут ёздагидан ҳам серқаймоқ, миқдор жиҳатдан ҳам кам эмас. Фермада яна бир одатдан ташқари манзара кўзга ташланади — қиш чилласида хўжаликнинг ем-хашак омборида қарийб минг тонна сара силос, 600 тонна хашак, 80 тонна жўхори дони, илдиз мева ва омихта емга ҳали қўл урилмаган.

Тармоқда пудратнинг ижара усули ва бошқа усуллари жорий этилишининг дастлабки натижалари ана шундай. Бунда ҳар бир киши пировард натижа учун меҳнат қила бошлайди. Барча участкаларда ҳам худди шундай. Энг яхши соғувчилардан М. Рустамова, Х. Исмонлова, Б. Абдиева, М. Қосимовалар бу йил биринчи марта ҳар бош сигирдан 3 минг килограммдан серқаймоқ сут соғиб олишни мўлжалламоқдалар.

Новвосларни бўрдоқига боқаётган чорвадорларнинг муваффақияти ҳам салмоқлидир. Масалан, ижарачи молбоқар М. Тўхтасинов ҳар бир новвоснинг кунига 950—1000 граммгача семиришига эришди. Молларнинг топшириладиган ўртача вазни эса 450 килограммга етмоқда. Бу колхозда мисли кўрилмаган натижадир.

ИЖАРАЧИ НОВВОЙЛАР

Қарши нон комбинатида янги тандир ишга тушди. Бу тандирда бир кунда олти тонна нон ёпилади. Нонлар тури ҳам анча кўпайтирилиб, 43 тага етказилди. Янги маҳсулотлар орасида қандли диабетга чалинган беморлар учун нон, ширин маккажўхори қаламчалари бор.

Корхона маҳсулотининг сифати ҳам анча яхшиланди. Уни техника билан қайта жиҳозлаш бу ишга кўмаклашди.

Яқиндагина уч миллион сўм қарзи бўлган комбинат энди даромад келтира бошлади. Бултур бу даромад қарийб 200 минг сўмни ташкил этди. Пулларнинг бир қисми ишлаб чиқаришни ривожлантиришга, нон омбори қурилишига сарфланади. Ижтимоий программа учун ҳам мўмайгина пул ажратилди.

Қарши комбинати «Қаршихлеб» бирлашмасининг бош корхонасидир. Унинг филиаллари Муборак, Талимаржон ва Баҳористонда жойлашган. У ерларда ҳам нон ёпиш технологиясини такомиллаштириш, маҳсулот турини кўпайтириш учун анчагина ишлар қилинмоқда. Комбинат барча филиалларининг ижара пудратига ўтганлиги ана шу муаммоларни ҳал этишга ёрдам бермоқда.

(ЎзТАГ).

Иш қуролинг соз бўлсин

БЎЗ

Район ремонт-ишлаб чиқариш бирлашмаси ходимлари айни кунларда қишлоқ хўжалиги техникасини созлаш ишларини жадал суръатда олиб боришаётир. Маълумки, кўкламги дала ишларининг агротехник жиҳатдан юксак даражада ўтказилиши бугунги тайёргарликка боғлиқ. Ҳар бир экиш агрегати, сеялкалар пишиқ-пухта қўлдан чиқарилаяпти. Хўжаликлар устахоналарига бирлашманинг тажрибали созловчилари юборилмоқда.

«Партия XX съезди» совхозининг марказий устахонасида меҳнат қилаётган Абдуллажон Мадкаримов, Муҳаммаджон Жўраев, Анваржон Умаровлар эрта-индин ишларни ниҳоясига етказишади.

Марказий устахонада тажрибали созловчилар кўп. Айниқса, токарлар Равшан Хўжаев, Абдураҳим Аҳроров, слесарлардан Абдуқаҳҳор Ўринов, Мелибой Сайфулин, Хўжамберди Валиевлар ўзаро беллашувда пешқадамлик қилишаётир. Уларнинг сидқидил меҳнати боис бирлашма коллективи топшириқларни муддатидан барвақт бажаришга эришмоқда.

Ш. Ҳошимов.

ЛЕНИНСК ШАҲРИ

Шу кунларда КПСС XXII съезди номли колхоз устахонаси меҳнатчиларининг қўли-қўлига тегмайди. Бу ерда қишлоқ хўжалик техникалари тез ва пухта созланмоқда. Қисқа вақт ичида 10 та культиватор, 12 та сеялка, 10 та чопиқ, 5 та ҳайдов трактори, 171 борона ва бошқа техника воситалари сифатли созлаб қўйилгач, марра чизиғига сафланди. Созловчилар ўртасида ташкил этилган социалистик мусобақа кун сайин авж олаётганлиги, уларга зарур шарт-шароит яратилганлиги ютуқлар омили бўлмоқда. Созлаш ишларини амалга оширишда Қодиржон Зокиров, Аминжон Хўжаев, Ғанижон Бекмирзаев, Нўъмонжон Маҳмудов каби уста ва механизаторлар кўпчиликка намуна бўлишаётир.

У. Абдуллаев.

Мактабда ўзбек тилини ўқитишга бағишланган конференция

30 январь куни Тошкентда бўлиб ўтган илмий-амалий конференция Ўзбекистон ССРнинг давлат тили тўғрисидаги қонунни амалга ошириш доирасида мактабларда ўзбек тили ва адабиётини ўқитиш муаммоларига бағишланди. Конференцияда республика педагогика жамиятининг аъзолари, илмий тадқиқот институтларининг олимлари, олий ўқув юртлари ва мактабларнинг ўқитувчилари иштирок этдилар.

— Ўзбекистон ССРнинг давлат тили тўғрисидаги қонун қабул қилинганлиги мактабларда ўзбек тили ўқитиш принципларини қайта кўриб чиқишни талаб этади, — деди республика педагогика жамиятининг раиси, Низомий номли Тошкент педагогика институтининг профессори Б. М. Мирзааҳмедов. Конференциядан мақсад — педагогик кучларни мувофиқлаштириш, ўзбек тилини ўқитишда янгича ёндашувларни шакллантириш, мавжуд дастурий ҳужжатларни, ўқув-методик қўлланмаларни қайта кўриб чиқиш ва янгиларини ишлаб чиқишдан иборат.

Конференция иштирокчилари миллий, ўқитиш рус тилида олиб бориладиган ва аралаш мактабларда ўзбек тилини ўқитишни тубдан яхшилашга қаратилган тавсияномалар қабул қилдилар.

(ЎзТАГ).

МАВСУМГА ШАЙ

Кўкламги экиш-тикиш ишларининг қулай муддатларда амалга оширилиши кўп жиҳатдан техника воситаларининг бир маромда, пухта ишлатилишига боғлиқ. «Иш қуролинг соз бўлса машаққатинг оз бўлур», деб бежиз айтилмаган. Бунинг аҳамияти катталигини яхши билган Оқолтин районидаги Абдалин номли совхоз меҳнаткашлари техника ремонтини жадал олиб бормоқдалар. Хўжалик марказий устахонасида ва бўлимлар гаражларида экиш мавсумида ишлатиладиган техника воситалари сифатли созланаётир. Бу юмушга хўжаликнинг 50 нафар малакали усталари жалб этилган. Созловчилар ғайрати билан шу кунга қадар 40 та культиватор, 12 та чизель, 300 та борона, 37 та ҳайдов, 45 та чопиқ трактори қўлдан чиқарилиб, мавсумга шай қилиб қўйилди.

Яна шуниси эътиборга лойиқки, созланган техника воситаси сифат комиссияси текширувидан ўтганидан кейин қабул қилиб олинади. Сўнгра район сифат комиссияси уларни яна бир бор назоратдан ўтказади.

А. НОРҚУЛОВ.

ҒАЛЛАЗОР МУАММОСИ

ЁКИ НИМА УЧУН ЎЗБЕКИСТОНДА ГЎШТ ВА СУТ КАМ ЕТИШТИРИЛАЯПТИ?

Гапни чўзиб ўтирмай, мақсадга ўтақолайлик. Бизда гўшт ва сутнинг камлиги уларни етиштириш учун зарур бўлган ем-хашак, озуқанинг етишмаслигидадир. Бунда қачондан бери айтиб келинаётган ва жонга теккан пахта якка зироатчилиги айбдор эмас.

Чорвачилик маҳсулотларини рўй-рост кўпайтириш алмашлаб экишга киритилган кўп йиллик ўтларгагина эмас, айни вақтда янада қимматбаҳо озуқа берадиган дон хўжалигимизнинг аҳволига ҳам боғлиқдир.

Шундай қилиб, кейинги йилларда республика дон хўжалигида ҳеч қандай ўзгариш бўлмади. Ғалла экиладиган майдонлар кенгайгани йўқ, ҳосилдорлик ҳам, ялпи ҳосил ҳам кўпаймади. Агар ниҳоятда кўп — 50 фоиздан ортиқ товар-ғалла омборларга топширилишини ҳисобга олсак, унда хўжаликлар ўз чорвачилигини озуқа билан таъминлаш мумкинлиги у ёқда турсин, кўпинча уруғликни ҳам ғамлай олмаяптилар.

Айтганча, Ўрта Осиёдаги барча республикалар орасида фақат Ўзбекистонда шунча кўп бошоқли товар дон топширилади. Бу кўрсаткич Туркманистонда 27,7 фоиздан, Тожикистонда 20,3, Қирғизистонда эса 15,9 фоиздан ошмайди. Планлаштирувчи, назорат қилувчи ва мана шу ишга алоқадор барча қолган идоралар СССР Давлат план комитети олдига ана шу масалани қатъий равишда қўядиган вақт келмадимикан?

Ўрни келгани учун айтаяпмиз бу гапни. Энди эса бошоқли экинлар ҳосилдорлиги нима сабабдан 17-18 центнердан ошмаётганлигини аниқлашга ҳаракат қиламиз.

Ғаллакорлар бу саволга фақат битта жавоб берадилар — бунинг сабаби сувнинг етишмаслигидадир. Ҳақиқатан ҳам ғалла экинларининг кўп қисми адир ерларга, табиий намгарчиликка бевосита боғлиқ ерларга экилади. Бундай ерлар эса ниҳоятда кам — уларга ҳар йили 200 миллиметрдан 400—500 миллиметргача ёмғир ёғади. Бунинг устига ҳар уч йилнинг икки йилида қурғоқчилик бўлади, колхозчилар гектар бошига ўрта ҳисобда икки-уч центнердан кўп ҳосил ололмайдилар.

Лекин бу шунчаки —юзаки тушунтиришдир. Бинобарин, инсоният қурғоқ ерларда қадим-қадимдан дон етиштиришнинг илму амалини ўрганиб келади. Мисол учун узоққа бориб юришнинг ҳожати йўқ: Т. Мальцев худди шундай шароитда ишламоқда. Чунки Уралорти ўз табиий шароитларига кўра Кубанга нисбатан Ўзбекистоннинг адир ерларига кўпроқ ўхшайди.

Ана шундан саволимизга жавоб келиб чиқади — ғаллакорларимиз замонавий деҳқончилик илмини инкор қилишмоқда. Бир оз бўлсада, дон хўжалиги билан шуғулланган киши буни яхши билади. Масалан, ерлар ғалла ўриб олинганидан сўнг июнь—июль ойларида эмас, балки бир ярим—икки ой кечикиб ҳайдалади. Бу вақтда тупроқ қуриб қолган, ҳайдалаётганида майдаланиши қийин палахсалар пайдо бўлади. Бунинг оқибатида уруғлик ерга бир текисда тушмайди. Ғалла яккам-дуккам униб чиқади. Натижада ҳар гектар ердан олинадиган ҳосил бир неча центнер камайиб кетади.

Иккинчи масала: ғаллакорларимиз алмашлаб экишга мутлақо фойдасиз иш деб қарайдилар. Улар учун энг муҳими ташлаб қўйилган шудгорлардир. Лекин ер ажратиб бериш планлари ҳар йили ҳам бажарилавермайди. Боз устига, шудгорга ажратилган ерларда ёввойи ўтларга қарши ишлов берилмайди. Майдонлардан мол боқишда фойдаланилади, бу эса ерларнинг самарадорлигини кескин пасайтириб юборади. Яна бир неча центнер ҳосил йўқотилади.

Деҳқончилик илми ҳикмати тавсияларини бажариш, шубҳасиз, ҳар гектар ердан мунтазам равишда 12 центнердан ҳосил олишга имкон беради, бу адир ерларни назарда тутганда яхши натижа ҳисобланади.

Ҳа майли, қурғоқ ерлардаги аҳволни тушуниб олдик, дейлик. Лекин республикамизда ҳар йили суғориладиган ерларга бошоқли экинлар экилади. Бундай шароитда ҳосилнинг пастлигини сувнинг йўқлигига боғлаш ярашмайди.

Суғориладиган ерларда олинаётган ҳосил ўртача 22-25 центнердан ошмайди. Бу эса суғориладиган ерларда дон етиштиришга катта аҳамият берилаётган хўжаликларга нисбатан икки баравардан ҳам камдир. Масалан, Бувайда районидаги «Октябрь», Шўрчи районидаги Октябрь 30 йиллиги номли, Каттақўрғон районидаги Ленин номли колхозларда ўтган йили гектар бошига 45-50 центнердан дон олдилар.

Хўш, уларнинг тажрибасини бошқа хўжаликларда нима учун қўлланишмаяпти? Нима сабабдан ушбу тажрибанинг издошлари йўқ? Агар уни республикамизда кенг ёйишга муваффақ бўлганимизда, яқин икки-уч йилда бошоқли экинлар ҳосилини гектар бошига камида 35 центнерга етказиш ва фақат шунинг ҳисобига ялпи ҳосилни 560 минг тоннагача ёки бир ярим баравардан ортиқроқ кўпайтириш мумкин бўларди.

Айни вақтда бунинг учун кўп сарф-харажат талаб этилмайди. Биринчи галда бўлганидек, деҳқончилик илми-ҳикмати талабларини бажаришнинг ўзи кифоя қилган бўлур эди. Бугун эса яхши текисланмаган ерларга ғалла экишмоқда. Экиш муддатлари бузилмоқда. Кузги экинлар учун энг мақбул бўлган давр — сентябрь-октябрь ойининг дастлабки кунлари ўрнига, экиш декабргача чўзилиб кетмоқда. Ҳамма ерда маҳаллий-минерал ўғит аралашмасини солмасдан далалар шудгорланмоқда. Далалар 4—5 ўрнига атиги бир-икки марта сифатсиз қилиб суғорилмоқда.

Ғалла майдони муаммолари хусусида гапирар эканмиз, Ўзбекистон ғаллачилик илмий-тадқиқот институти яхши иш олиб бормаётганлигини ҳам айтиб ўтиш зарур. Институтнинг деҳқончилик илму ҳикматларига таъсири ниҳоятда кам. Институт олимлари кейинги йилларда деҳқонларга амалда буғдой ва арпанинг бирорта янги навини тақдим этганлари йўқ. Ғалланинг адир ерларда синовдан ўтказилган нави эса самара бермаяпти, суғорилганида поялари эгилиб, ҳосилдорлик камайишига олиб келаяпти.

Ғаллага ишлов берадиган ва айниқса ўриб оладиган машиналарнинг аҳволи ҳақида алоҳида гапириш зарур. Республикамизда эҳтиёжга нисбатан кўпроқ комбайн бор. Лекин сифат масаласи чатоқ... Ушбу машиналардан тинимсиз фойдаланиш муддати тўққиз йил бўлган ҳолда, амалда улар капитал ремонтгача етиб боролмаяпти. Беш мингта комбайннинг ярмидан олти йилдан кўпроқ вақтдан бери фойдаланилмоқда. Бир ярим мингдан кўпроқ машинанинг ҳаво кирмайдиган-чиқмайдиган мосламалари йўқ, қолганлари эса улардан фойдаланишнинг жуда аянчли шароитларида яроқсиз аҳволга келган. Шундай қилиб, ўрим-теримда гектар бошига 4 центнергача ғалла нобуд бўлмоқда.

Республикамиз ғаллазорларининг катта қисми тоғ ёнбағирларига жойлашганлигини ҳам ҳисобга олмаслик мумкин эмас. Тоғ ёнбағирларида бошоқли экинлар етиштириш ва уларни ўриб олишни комплекс механизациялаш масалалари ҳам ҳал этилмаган. Тоғ ёнбағирларидаги ғаллазорларга кўндалангига ишлов берадиган техника йўқ, бу эса тупроқнинг бузилишига, жарликларнинг кўпайишига олиб келади. Бутун республикамиз учун мўлжалланган ўрим техникасидан атиги 30 та комбайн қия ерларда ишлай олади. Бироқ, республика қишлоқ хўжалик давлат-кооператив комитетининг механизация хизматини афтидан бу нарса ташвишга солмаётганга ўхшайди.

Бунисига ҳам рози бўлайлик. Машинасозларимиз механизаторларга замонавий техникани бера олмаётган эканлар, эҳтимол уни ҳозирча хориждан сотиб олиш керакдир. Мамлакатимизда чет эллардан келтирилган комбайнларни ишлатишдан фойдали натижалар олинганлиги ҳаммага маълум. Масалан, Қирғизистонда ФАР—1500 комбайнлари яхши эканлиги маълум бўлди. Американинг машҳур «Жон дир» фирмаси шундай машиналарни ишлаб чиқармоқда.

Валюта йўқ, дейсизми? Ахир, республикамиз регионал хўжалик ҳисобига ўтишга ҳозирлик кўрмоқда-ку. Ана ўшанда валюта ҳам пайдо бўлади. Унинг бир қисмини ғаллачиликни юксалтиришга сарфлаш керак бўлади.

Бошоқли дон экинларига таааллуқли яна бир гапни айтиб ўтайлик. Ажабланадиган жойи шу ердаки, республикамиздаги қишлоқ хўжалик олий ўқув юртларининг бирортаси ғаллакор-агрономларни тайёрламайди. Шундай бўлгач, ғаллакорлар деҳқончиликнинг илми-ҳикматига амал қилмаётганликларига ажабланиш керакми? Ахир, мутахассислар йўқ-ку?

Республикамиз узоқ вақтдан бери фақат пахта экиб келарди. Пахта ўзбек халқининг фахри эканлиги маълум. Бироқ фахрланиш туйғусигина етарли эмас. Фахрланганинг билан қорнинг тўймайди, шундай экан, ғалла етиштириш масаласи бугунги кунда биринчи даражали масала бўлиши керак. Бунингсиз халқимизни юқори сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари билан тўла таъминлаш йўлидаги ҳамма эзгу ниятларимиз ниятлигича қолиб кетаверади...

Биз нималар демайлик, деҳқончилик илму ҳикматини яхшилаш ҳақида қанчалик қайғурмайлик, барибир, адир ерларида деҳқончилик қилиш табиатга кўп жиҳатдан боғлиқ. Об-ҳаво ноқулай келдими, ғалладан яхши ҳосил ололмайсан.

Республикамиз қуёш нурлари билан йўғрилган ажойиб иқлимли ўлка ҳисобланади. Шундай экан, суғориладиган ерларда ундириладиган маккажўхори ўзининг «дала маликаси» деган юксак унвонини нима учун оқламаяпти? Зотан, ана шу қаҳрабо дон сут ва гўшт чорвачилигининг асосий озуқаси саналади-ку!

Ўтган йили 117 минг гектардан ортиқроқ майдонга дон учун жўхори экилди. Ҳосилнинг бир қисми етилмаганлиги сабабли, уни силосга бостириб юборишди. Шундай қилиб, атиги 97 минг гектар ердан маккажўхори дони олинди. Ҳосилдорлик эса гектар бошига 40,2 центнерни ташкил этди.

Эришилган марра республика хўжаликларининг тўла имкониятларини намоён этмайди.

Баъзи хўжаликлар маккажўхорига ишлов беришда жадал усуллардан фойдаланиб, деҳқончиликнинг барча илму амалига риоя этган ҳолда катта ҳосил кўтардилар. Масалан, Ленин районидаги «Социализм» колхози 68 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 100 центнердан дон йиғиштириб олди. Ургут районидаги Ҳамза номли совхозда 80 центнердан, Ховос районидаги «Фарҳод» совхозида 70 центнердан ҳосил олинди. Бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин. Бинобарин, республикамизда «дала маликаси» ҳосилдорлигини ошириш борасида катта имкониятлар бор.

Айни вақтда, ўтган йили маккажўхори дони етиштириш планини атиги иккита область, тайёрлаш планини эса битта область бажарди. Хоразм областида маккажўхори донидан ўртача атиги 35 центнер, Қашқадарёда 30, Қорақалпоғистонда эса бор-йўғи 23,4 центнердан ҳосил олинди.

Асосий озуқа экинларининг бирига бундай эътиборсиз бўлиш ана шу аҳволнинг асосий сабабидир. Одатда маккажўхорини ёмон, суғориш жиҳатидан ноқулай, сув билан таъминланиши оғир бўлган ерларга экишади. Деҳқончилик илму ҳикматига риоя этиш ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Суғориладиган ерларга маккажўхори экилиши сабабли, ғўзанинг унга салбий таъсири тўғрисида гапиришимиз мумкин.

Нима бўлганда ҳам хўжалик раҳбари ёки агроном пахта учун боши билан жавоб беради. Бу раҳбарлар маккажўхорига эътибор бермаганлари учун фақат ҳайфсан олишлари, хўжалик пахта планини бажариши билан бу ҳайфсан улардан олиб ташланиши мумкин.

Шундай қилиб, раҳбар ҳам, агроном ҳам, бошқа бирорта одам ҳам маккажўхорининг аҳволи билан қизиқмайди. Натижада аянчли ҳолат юзага келади: экиш муддатларига риоя этилмайди, жўхори кўчатларининг бир хил қалинликда бўлиши таъминланмайди, вақтида яганаланмайди, культивация сифатига риоя қилинмайди. Минерал ўғитлар эса йўлда, маккажўхори майдонига келгунча ўз-ўзидан «йўқ бўлиб кетади». Маккажўхорини энг охирида, пахтадан кейин жуда кечикиб суғорадилар.

Охир-оқибатида нима бўлади, денг? Мутахассислар минерал ўғитлар белгиланганига нисбатан анча кам берилганлиги сабабли ўтган йили гектар бошига қарийб 20 центнердан кам дон олинганини ҳисоблаб чиқишди. Агар ўз вақтида суғормаслик, йиғиштириб олмаслик оқибатида бўлаётган исрофгарчиликлар ҳисобга олинса, бизнинг шароитда маккажўхоридан кўзланган 70 центнер ҳосил етиштириш мумкинлигини кўрамиз.

Масалан, ўтган йили Бухоро областида маккажўхори ўрими 47 кун, Самарқандда 44, Сурхондарё ва Хоразм областларида 43 кун давом этди!

Жўхори ўрадиган комбайнлар такомиллашмаганлиги оқибатида ҳам катта исрофгарчиликка йўл қўйилмоқда.

Маккажўхорини йиғиб-териб олишда «Херсонец-7» комбайнидан узоқ вақт мобайнида фойдаланиб келинди. Ундан фойдаланиш осон бўлиб, пишиқ-пухта ишлар ва дон жуда кам исроф бўларди. Бизнинг улкан қурилишлар, улкан машиналарга нисбатан бўлган муҳаббатимиз яна ўз ишини қилди. Икки қаторли машиналар тўғри келмай қолди — механизаторларнинг иш унумдорлиги кўпаймайдиган машиналарнинг кимга кераги бор. «Херсон» комбайнларини ишлаб чиқаришдан олиб ташлашди. Уларнинг ўрнига олти қаторли КСКУ-6 машиналари пайдо бўлди. Тўғри, бу комбайнлар билан бир иш кунида 10 гектаргача ердаги ҳосилни йиғиштириб олиш мумкин, лекин дон аввалгидан ҳам кўра кўпроқ исроф бўлади.

Бунинг устига янги комбайнлардан фойдаланиш анча мураккаб, кўп ремонт талаб қилади. Уларни ҳайдайдиган механизаторларнинг малакаси анча юқори бўлиши керак. Бундай механизаторлар қаерда дейсиз? Даларни ана шу машинага мослаштиришда ҳам кўп мураккабликлар мавжуд: комбайнлар айлана оладиган ерлар зарур бўлиб қолди.

Ҳозир хўжаликлар ККП-3 прицепли комбайнлардан фойдаланишга ўтишмоқда. Улар анча пишиқ-пухта ва содда яратилган, бутун республикамизда атиги 400 га яқин шундай машина бор. Бу етарли эмас, албатта.

Олимлар ҳам жўхорикорларга кам ёрдам беришаяпти, Маккажўхори селекцияси, уруғчилиги ва илму ҳикмати борасида уч институтда: Ўзбекистон чорвачилик илмий тадқиқот институти, Ўзбекистон ғаллачилик илмий тадқиқот институти ва Бутуниттифоқ ўсимликшунослик илмий тадқиқот институтининг Ўрта Осиё бўлимида иш олиб борилмоқда. Демак, илмий коллективлар ўртасида катта самара бериши мумкин бўлган ўзаро мусобақа таъминланиши лозим эди.

Амалда эса бундай бўлмади. Селекционерларимиз шу вақтгача деҳқонларимизга республика шарт-шароитига мосланган бирорта ҳам юқори ҳосилли нав етиштириб берганлари йўқ. Шу кунгача мавжуд бўлган Самарқанд-503, Самарқанд-504 ва Ўзбекистон-601 дурагай навлари ҳали ҳам синовдан ўтказилмоқда.

Шундай қилиб, республикамизнинг асосий далаларига Югославиянинг БЦ-6661 ва Днепр-70 дурагай навлари экилмоқда. Бу навларнинг номлари маҳаллий навларга тааллуқли эмаслигини шундоққина кўрсатиб турибди. Қизиғи шундаки, ҳар икки дурагай нав республикамизнинг ҳамма ерида районлаштирилган, улар учун деҳқончилик илму ҳикмати ишлаб чиқилган, бунинг натижасида гектар бошига 60-70 центнердан ҳосил олиниши керак эди, аслида эса бунинг акси бўлди... ўртача ҳосилдорлик ҳақида юқорида айтиб ўтдик.

Бу ерда ҳам ҳамма гап деҳқончилик маданиятининг пастлигига бориб тақалади.

Масалалар, масалалар, масалалар... ҳозир олимлар, мутахассислар, деҳқонлар олдида сон-саноқсиз масалалар турибди. Агар олға силжишни истасак, агар Озиқ-овқат программасини сўзда эмас, амалда ҳал этишни истасак, бу масалалардан ҳеч қаёққа қочиб қутула олмаймиз. Уларни қанчалик тез ҳал этсак, дўконларнинг пештахталарини сут ва гўшт билан шунчалик тез тўлдириб ташлаймиз. Бошқа йўл йўқ.

Ю. БОНДАРЕНКО,
ЎзТАГ мухбири.

ДЕҲҚОНГА ОСОН ЭМАС

Янгиариқ районидаги «Коммунизм» колхозида мингдан ортиқ оилага 135 гектар унумдор ер берилди. Хўш, нима бўлипти, ҳозир ҳаммага ер беришаяпти, дерсиз...

Бироқ, колхозчиларга ер ажратиш унча осон бўлмади. Аввалига хўжаликда бу борадаги ишларни махсус режалаштириб олишди. Ҳар бир ишлаб чиқариш коллективи деҳқонлари ўзлари бевосита тер тўкаётган ерлардан жой олишди. Колхозчиларнинг асосий талаби ҳам шундай эди. Шундай қилиб, хўжаликда 16 та унча катта бўлмаган даҳалар пайдо бўлди.

Колхозчи ўз ерида истаган экинини экиб, парваришлаш ҳуқуқига эга. Бошқа томондан эса, бу нарса колхоз мутахассислари ва идорасини безовта қила бошлади: ҳамма бир хил экин экишни афзал кўриши истисно эмас. Демак, яна якка зироатчилик бўладими? Шу боисдан деҳқонлар алмашлаб экишга риоя этилишини мувофиқлаштирувчи бригадалар кенгашини тузишди. Ишни П. Тожиметов бригадасидан бошлашди. Коллектив аъзоларига 10 гектар унумдор ер фойдаланиш учун ажратилди. Колхозчиларнинг учдан бир қисми кўнгилли равишда беда ва жўхори етиштиришга рози бўлди. Яна тахминан шунча деҳқон сабзавотларнинг баъзи турларини экишга, бошқалари эса картошка ва карам парваришлашга қарор қилдилар. Ажратилган ерни уч қисмга бўлишди. Ихтисослашишнинг бундай услуби хўжаликни тўғри бошқаришга, ўз маҳсулотини сотиш учун биргалашиб бозор излашга ва энг муҳими ерларнинг унумдорлигини сақлаб қолишга ёрдам беради.

Шу кунларда, экиш мавсуми бошланишига ҳали анча вақт бор бўлган пайтда колхоз идорасининг юмушлари кўп. Деҳқонларни уруғлик билан таъминлаш учун кўп куч-ғайрат сарфлашмоқда. Бу ўринда яна бир муаммо пайдо бўлди.

— Помидор, бодринг, жўхори ва картошканинг юқори навли уруғлигини қаердан сотиб олишни билолмаяпмиз, — дейди ташвиш билан колхоз бош агрономи Ёқуб Абдиев. — Парниклар учун экин майдонларини кенгайтириш масаласи ҳам ҳал этилмаган. Одамларимизнинг бир қисми ҳозир колхоз ёки кооперативдан эртанги сабзавот кўчатларини зўр қониқиш билан сотиб олган бўлишарди. Биз эса барча хоҳловчиларни кўчат ва минерал ўғитлар билан таъминлаш имкониятига эга эмасмиз. Район агросаноат уюшмаси мутахассислари бош қотирсалар арзийдиган муаммолар бор.

Деҳқонларни ҳозирга қадар суғориш шохобчаларида сув йўқлиги қаттиқ ташвишга солмоқда. Афтидан, шўр ювиш ва яхоб бериш ишларини биргаликда олиб боришга ва уларни жуда қисқа муддатларда ўтказишга тўғри келадиганга ўхшайди. Ҳар бир деҳқон бу ишда шошма-шошарлик яхши натижа бермаслигини билади. Ерлардан бир қисмининг шўрини ювишга улгурмаслик ҳам мумкин ва ўшанда барча қилинган ишлар бекорга кетади. Сув хўжалик ходимлари областнинг асосий иншоотларидаги тўғонларни кўтарадиган пайт келди. Зотан, ўтган йили бу иш январь ойининг дастлабки кунлари қилинганди.

Ҳозир деҳқончилик кимёгарлари, бошқа мутахассислар аниқ-равшан мисоллар асосида маҳаллий ўғитлардан, экин майдонининг ҳар бир қаричидан яхшироқ ва ишнинг кўзини билиб фойдаланиш кераклигини тушунтирмоқдалар. Воҳа шароитида экинларни омилкорлик билан танлаш ва парваришлаш натижасида бир йилда икки марта ва ундан ҳам кўпроқ ҳосил олиш мумкин. Бунинг учун экин майдонларидан тез фойдаланишни ўрганиш, иқтисодий ҳисоб-китоблар қилиш зарур. Нима ҳам қила олар эдик, деҳқонларимиз, ҳақиқатан ҳам ўз касбларининг сирларини яна бир бор эслашларига тўғри келар...

Колхозда ерлар барвақт шудгор қилинди, ўғит етарли даражада тайёрлаб қўйилди, деҳқонлар қўшимча асбоб-ускуналарни сотиб олишмоқда: Уларнинг кўпчилиги от-аравалар, шахсий автотранспортдан фойдаланадиган бўлдилар.

Колхоз идорасида деҳқонлар билан ўзаро фойдали шартнома ишлаб чиқилди. Шартномага биноан колхоз деҳқонлардан сабзавот, ем-хашак ва бошқа маҳсулотларнинг ортиқчасини сотиб олади. Буларнинг ҳаммаси келаётган ёз фаслида бозорларда нарх-навонинг анча пасайишига ишонч туғдирмоқда.

Ҳозир областда колхозчиларга қўшимча ер ажратиш ишлари давом этмоқда. Хонқа, Гурлан ва Урганч районларида деҳқонларнинг фикр-мулоҳазаларини ҳисобга олиб, уюшқоқлик билан иш олиб боришмоқда. Юз мингдан ортиқ оила ўз томорқа ерларини икки марта ва ундан ҳам ортиқроқ кенгайтирдилар. Улар эскидан фойдаланиб келаётган ерларнинг 12 минг гектарини ўз тасарруфларига олишди, бу эса бутун бир районнинг экин майдонига тўғри келади.

Ю. ИБРОҲИМОВ.

Айни кунларда Калинин районидаги теплица комбинатида ишлар қизғин. Ҳосилдан бўшаган ерларга пешма-пеш ишлов берилаётир. Қалб қўри билан парвариш қилинган ниҳолларни иссиқхоналардан далаларга кўчириб ўтказиш уюшқоқлик билан бормоқда. Бунда Фазилат Эгамбердиева, Аброр Султонов сингари корхона миришкорлари алоҳида жонбозлик кўрсатишаяпти.
СУРАТДА: Ф. Эгамбердиева ва А. Султонов. Б. АЛИМОВ олган сурат.

ТАШВИШЛИ ХАБАР

ТОҒДА ТАЛОНЧИЛИК

Деҳқонобод районидаги ўрмон хўжалигининг ходими Ж. Пармонов шу хўжаликка қарашли ерларда 32 та арчани кесиб ташлаган. Сўнгра эса хўжаликнинг бошқа ишчиси — К. Жўрақулов ҳам ана шундай иш устида қўлга тушган, лекин унинг иштаҳаси бир оз камроқ эди. Ҳар иккови ҳам жарима тўлашга мажбур бўлди. Лекин «ўрмон ходимларининг» фаолиятидан кўрилган зарарнинг ўрнини қоплаш анча мушкул бўлади. Чунки арча секин ўсади.

Деҳқонобод ўрмон хўжалигининг «меҳнатчилари» табиат бойликларини ўзига хос усулда асрашмоқда. Браконьерлик, дарахтларни кесиш ва ҳатто жониворларни муҳофаза қилиш планининг умуман йўқлиги бу ерлардаги ўрмон ходимларининг иш услубига хос хусусиятдир.

Хўжаликнинг кўлами аҳволни яна ҳам мураккаблаштирмоқда — у қарийб 60 минг гектар майдонни эгаллайди. Балки, шунинг учун ҳам ўрмон хўжалигини яхшилаб қўриқлашни исташмаётгандир. Бундан эса теварак атрофдаги аҳоли фойдаланмоқда. Уларнинг қўй-эчкилари ўрмонларда ўтлаб юриб, оёқ остидаги барча ўсимликларни нобуд қилмоқда. Республика Қизил китобига киритилган ноёб доривор гиёҳлар ҳам шулар жумласидандир. Масалан, «Бошчорбоғ» совхози учун 25 гектар майдонга ўтқазилган кўчатлар ана шу йўсинда нобуд бўлган. Уларни шу ерлик аҳоли моллари ғажиб ташлади. Ҳолбуки, ушбу майдондаги ишлар учун 40 минг сўм сарфланган эди. Яна бир қоровул ишга олинганда ҳам бундан анча кам пул тўланган бўлур эди.

Шу каби мисолларни кўплаб келтириш мумкин: райондаги барча хўжаликларда табиатни муҳофаза қилиш қоидалари бузилганлиги аниқланган. Рамзий жарималар эса тартиб ўрнатишга қодир эмас. Афтидан, табиат бизнинг умумий бойлигимиз. Шу боисдан тоғлардаги талончиликларга чек қўйиш учун ҳуқуқ-тартибот идоралари ишга киришадиган вақт етган кўринади.

В. ШУМАЙЛОВ.

ОБЛАСТЬ ГАЗЕТАЛАРИ САҲИФАЛАРИДА

«ХОРАЗМ ҲАҚИҚАТИ»

Туямўйин кенгликларида бунёдкорлик ишлари давом этаяпти: корхоналар, шифохоналар, бошқа объектлар барпо қилинмоқда. Ўтган йиллар мобайнида «Туямуюнгидрострой» бошқармаси халқ назорати бош группаси, унинг қатор постлари қурилишда план-топшириқларининг бажарилиши, иқтисод ва тежамкорликка риоя қилиш, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш юзасидан муайян тадбирларни амалга оширдилар. Санобар Ярашова, Мадиёр Қиличев, Йўлдош Эшжонов, Одил Матёқубов каби назоратчилар рейд ва текширишларда фаоллик кўрсатдилар.

Бултур бош группа аъзоларининг диққат-эътибори иш сифатини яхшилашга, ички резервлардан оқилона фойдаланишга, меҳнаткашлар учун қулай шароит яратиб беришга қаратилди. Текширишларда қатор салбий ҳолатлар фош этилди. Бетон заводида 7 тонна цемент нотўғри ҳисобдан чиқарилганлиги, «Ҳазорасп» совхозида ишга туширилган канализация ва газ тармоқлари қурилишида камчиликларга йўл қўйилгани аниқланди. Ёрдамчи хўжаликда чорва қишловининг бориши назоратдан ўтказилганда чўчқалар, қўй-эчкилар бош сонлари камайганлиги, дон учун маккажўхори ва бошқа экинлар экиш планлари бажарилмаганлиги, фермада ем-хашакдан нотўғри фойдаланилаётганлиги ва бошқа камчиликларга йўл қўйилаётганлиги исботланди.

Бироқ бирлашма халқ назоратчилари «Туямўйин — Урганч» сув йўли, агрегат заводининг биринчи навбати, чўчқачилик комплекси объектларида қурилиш сифати бузилганлигини ўз вақтида илғамадилар. Шунингдек, бош группа айрим аъзоларининг фаолияти суст.

«КОММУНИСТ»

(АНДИЖОН)

Избоскан районидаги «Партия XX съезди» колхози чорвадорлари ўтган йилни муваффақиятли якунлашди. Давлатга 166 тонна гўшт, 1.100 тонна сут, 196 минг дона тухум, 47 центнер жун топширилди. Ҳар юз бош сигирдан 98 тадан, жами 486 та бузоқ олинди. Ем-хашак базасини мустаҳкамлашга алоҳида эътибор берилаётгани, моллар зоти яхшиланганлиги, илғор тажрибалар кенг қўлланилаётгани ютуқлар омили бўлди.

Хўжалик сут-товар фермасида молбоқарлар ва сигирсоғарлар ўртасида социалистик мусобақа яхши йўлга қўйилган. Илғорлар ҳар томонлама рағбатлантириб борилаётир. Ўзаро беллашиб иш юритган М. Солиева, Р. Назарова, М. Олимова, Р. Ҳожиакбарова каби оқ чашма соҳибалари бултур ҳар говмишдан 3,5 минг килограммдан сут соғдилар.

Айни кунларда бутун эътибор қишловни муваффақиятли ўтказиш, жорий йил планларини бажариш учун замин яратишга қаратилмоқда. Бунинг учун бир минг икки юз тонна беда пичани, 300 тонна силос, 892 тонна сенаж, 400 тонна лавлаги ва бошқа озуқалар ғамлаб қўйилган. Моллар рацион асосида боқилаяпти.

Колхозда гўштга топшириладиган ҳар бош қорамолнинг ўртача тирик вазни бултур 400 килограммни ташкил этди. Молбоқарлар З. Абўтаев, А. Алиев бу борада барчага ўрнак. Улар меҳнатда эришган ютуқлари эвазига Бутуниттифоқ халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг кумуш медали билан тақдирландилар. Моҳир чорвадорлар жорий йилнинг биринчи кварталида гўштга топшириш учун 84 бош сўқимни парвариш қилмоқдалар.

«СИРДАРЁ ҲАҚИҚАТИ»

«Узбекгазстрой» трестининг 2-қурилиш монтаж бошқармаси областдаги йирик ташкилотлардан ҳисобланади. Коллектив ўтган йилни яхши якунлади. Белгиланган ишлар барвақт бажарилиб, катта иқтисодий фойда кўрилди. Зомин райони марказига табиий газ келтиришда «Джизакгаз» районлараро газлаштириш бошқармаси ишчи-хизматчиларининг ҳиссаси беқиёс бўлди. Улар қурилиш-монтаж ишларини белгиланган муддатдан анча олдин адо этдилар. Бунинг учун меҳнат унумдорлигини оширишнинг янги резервлари ишга солинди.

— Техника воситаларининг бенуқсон ишлашини таъминлашга интилдик, — дейди бошқарма бригадаси бошлиғи Нуриддин Тўхтабоев. — Шундай қилмаганимизда мўлжалдаги юмушларни бажариб улгуролмасдик. Ўзаро беллашувни кучайтириб, ғолиблар ҳар ойда моддий ва маънавий рағбатлантириб борилди. Натижада топшириқ қисқа фурсатда уддаланди. Бундан қурувчилар ҳам, район маркази аҳолиси ҳам беҳад хурсанд.

Йигирма километр масофага табиий газ қувури ётқизилишида электр пайвандчилардан А. Ковалёв, В. Финин, бульдозерчи И. Ахмедшин, созловчи Ф. Шайахметов ғайрат кўрсатдилар.

Айни пайтда қурувчилар янги режалар асосида ишлашмоқда. Улар яқин йиллар ичида «Зомин», «Горний», «Ударник», «Зарбдор» совхозларидаги хонадонларга табиий газ етказиб беришни мўлжаллашмоқда. Бунинг учун қарийб 1 миллион сўмлик ишларни амалга ошириш керак.

«ЛЕНИН ЙЎЛИ»

(САМАРҚАНД)

Пайариқ районидаги Охунбобоев номли совхоз меҳнаткашлари ўтган йилни 850 минг сўм фойда билан якунладилар. Хўжаликда пахта, пилла, дон, полиз, сабзавот, гўшт тайёрлаш ва бошқа соҳалардаги планлар ортиғи билан адо этилди. Меҳнатни ташкил қилиш, унга ҳақ тўлашда пудрат усуллари, айниқса ижара кенг қўлланилганлиги ишга онгли муносабатни, иқтисодий тежамкорликни таъминлади. Натижада турли ортиқча харажатлар кескин камайди. Резервлардан оқилона фойдаланиш эвазига ўғитга, техника харид қилишга кетадиган маблағ тежалди. Оқ олтин ҳашарчиларсиз, асосан зангори кемалар билан йиғиштириб олинганлиги иқтисодиётни мустаҳкамлаш сари дадил қадам бўлди. Ишчиларнинг пировард натижадан моддий манфаатдорлиги ошди. Нурия Жўраева, Дониёр Мардиев, Солия Сувонова, Муқаддам Баҳромова, Саидали Ҳайдаров, Шарофат Абдуллаева, Оқбўта Раббимов бошлиқ пудратчи звеноларнинг ҳар бир аъзоси йил якунида 2.5—3 минг сўмдан қўшимча ҳақ олди.

Меҳнат аҳли жорий йилда янги марраларни кўзлаган. Эришилган ютуқларни мустаҳкамлашга, мўл-кўл пахта ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришга пухта тайёргарлик кўрилмоқда. Техника ремонти, маҳаллий ўғит тўплаш, сув йўлларини тартибга келтириш қизғин давом этмоқда. Шунингдек, 35 гектарлик янги боғ, 10 гектар ерда токзор барпо этиш, сабзавот, картошка, полиз экинлари майдонларини икки баробар кенгайтириш мўлжалланаяпти.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»

Тўйтепа автобус-таксомотор парки бир неча йилдан бери область йўловчилар ташиш-ишлаб чиқариш бирлашмасининг пешқадам корхоналари қаторидан ўрин олиб келмоқда. Коллектив ўн учинчи беш йилликнинг сўнгги йилларида айниқса яхши ишламоқда. Транспортчиларнинг бултурги иш якунлари бунинг яққол далилидир.

Корхона коллективи ўтган йил планини барча асосий техник-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича муваффақиятли бажарди. Транспорт хизмати кўрсатиш топшириғи муддатидан анча илгари уддаланди. Йил давомида икки ярим миллион йўловчи манзилига етказиб қўйилди.

Тежамкорлик соҳасида ҳам яхши ютуқлар қўлга киритилди. Йил мобайнида икки ярим тонна ёнилғи, анча миқдорда мойлаш материаллари иқтисод қилинди. Бундай эҳтиёт қисмлар 12,2 минг сўмликни ташкил этди. Транспортчилар турдош корхоналар коллективлари ўртасидаги социалистик мусобақада икки марта ғолиб чиқиб, кўчма Қизил байроқ ва пул мукофоти билан тақдирландилар.

Меҳнат аҳли жорий йилни ҳам дуруст бошлади. Йўловчилар ташиш кунлик топшириқлари ошириб бажарилмоқда. С. Ботиров, Х. Ким, О. Умрзоқов, Т. Ким, С. Тўраев каби тажрибали ҳайдовчилар бошқаларга намуна бўлишаяпти. Пешқадамларнинг иш календарида биринчи квартал якунланмоқда.

ЛОЙИҲА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг

ҚОНУНИ

СССР Олий Советининг қонун чиқариш, қонунчилик ва ҳуқуқ-тартибот бўйича комитети ҳамда СССР Олий Советининг ошкоралик, меҳнаткашларнинг ҳуқуқлари ва мурожаатлари масалалари бўйича комитети томонидан киритилган, СССР Олий Советининг халқаро ишлар бўйича комитети ҳам қатнашган

МАТБУОТ ВА БОШҚА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

I боб. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Матбуот эркинлиги

СССР Конституциясида гражданлар учун гарантиялаб қўйилган сўз эркинлиги ва матбуот эркинлиги фикрни бемалол ифода қилиш, ижтимоий аҳамиятга молик ахборотни олиш ҳамда матбуот ва бошқа хил оммавий ахборот воситалари орқали тарқатишда уларнинг тенг ҳуқуқлилиги билан таъминланади.

Матбуот ва бошқа хил оммавий ахборот воситалари эркиндирлар. Оммавий ахборот воситаларини цензура қилишга йўл қўйилмайди.

2-модда. Оммавий ахборот воситалари

Мазкур қонунда оммавий ахборот деганда газеталар, журналлар, китоб маҳсулоти, теле ва радиопрограммалар, киноҳужжатчилик орқали ҳамда бошқа шаклларда оммавий тарзда тарқатиш учун мўлжалланган босма ва эшитиладиган-кўриладиган ахборот тушунилади.

Оммавий-ахборот воситалари вақтли матбуот, телевидение ва радиоэшиттириш редакциялари, шунингдек ахборот агентликлари ҳамда оммавий ахборот тарқатиш билан шуғулланувчи бошқа хил муассасалар томонидан тақдим этилади.

3-модда. Оммавий ахборот воситаларининг тили

Оммавий ахборот воситалари ўз фаолиятини қайси халққа хизмат қилаётган ёки қайси халқнинг манфаатини кўзлаётган бўлса, ўша халқ тилидан фойдаланган ҳолда амалга оширади. Оммавий ахборот воситалари бошқа тилларда ҳам оммавий ахборот тарқатиш ҳуқуқига эга. Миллий озчилик ва регионал маданиятларга мансуб шахслар учун уларнинг она тилида оммавий ахборот тарқатиш ва олиш ҳуқуқи гарантияланади.

4-модда. Ишлаб чиқариш-хўжалик фаолияти

Оммавий ахборот воситаси юридик шахс ҳисобланади, ахборот тўплаш, уни қайта ишлаш ва тарқатиш бўйича ўз фаолиятидан келиб чиқадиган ҳуқуқлардан фойдаланади ҳамда зиммасига мажбуриятлар олади.

Оммавий ахборот воситаси иқтисодий мустақиллик ва хўжалик ҳисоби шароитида ишлаб чиқариш-хўжалик фаолиятини амалга оширишга ҳақлидир.

Оммавий ахборот воситаларига давлат дотацияларини бериш тартиби ССР Иттифоқи ҳамда иттифоқдош ва автоном республикалар қонунларида белгилаб қўйилади.

5-модда. Матбуот эркинлигини суиистеъмол қилишга йўл қўйилмаслиги

Оммавий ахборот воситаларидан давлат сири ёки қонун билан махсус қўриқланадиган бошқа сир ҳисобланадиган маълумотларни ошкор қилиш, мавжуд давлат ва ижтимоий тузумни зўравонлик билан ағдариш ёки ўзгартиришга даъват этиш, урушни, ирқий, миллий, диний алоҳидалик ёки муросасизликни тарғиб қилиш, порнографияни тарқатиш, жиноий жиҳатдан жазоланадиган бошқа хил хатти-ҳаракатларни амалга оширишда ҳомийлик кўрсатишда фойдаланишга йўл қўйилмайди.

II боб. ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ

6-модда. Таъсис этиш ҳуқуқи

Оммавий-ахборот воситасини таъсис этиш ҳуқуқига давлат ва жамоат ташкилотлари, ижодий уюшмалар, диний, кооператив ва гражданларнинг қонунга мувофиқ тарзда тузилган бошқа хил бирлашмалари, шунингдек меҳнат коллективлари ва СССР гражданлари эгадирлар.

6-модда биринчи қисмининг СССР халқ депутатлари группаси тақдим этган талқини:

Оммавий ахборот воситасини таъсис этиш ҳуқуқига давлат ва жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективлари, ижодий уюшмалар, диний, кооператив бирлашмалар ҳамда СССР гражданларининг бошқа хил бирлашмалари эгадирлар.

Мамлакат, республика, алоҳида регион миқёсларида бирон-бир турдаги оммавий ахборот воситасини (матбуот, радио, телевидение ва бошқаларни) қарам қилиб олишга йўл қўйилмайди.

7-модда. Оммавий ахборот воситасини рўйхатга олиш

Оммавий ахборот воситаси рўйхатга олингандан кейингина ўз фаолиятини амалга оширади.

Кўзда тутилаётган ўқувчи ёки тингловчилар сонига боғлиқ ҳолда рўйхатга олиш ҳақидаги ариза ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг нонширлик фаолияти, телевидение ва радиоэшиттириш масалалари билан шуғулланувчи тегишли давлат бошқарув органларига, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетларига тақдим этилади ҳамда ариза тушган кундан эътиборан бир ой муддат ичида кўриб чиқилиши зарур.

Иттифоқдош (автоном) республикаларда, ўлкалар, областларда таъсис этиладиган китоб нашриётларини рўйхатга олиш иттифоқдош (автоном) республикаларнинг китоб матбаачилиги масалалари билан шуғулланувчи давлат органлари томонидан амалга оширилади.

Рўйхатга олиш ҳақидаги аризада қуйидагилар кўрсатилади:

1) оммавий ахборот воситасининг кўзда тутилаётган ўқувчиси ёки тингловчиси сони;

2) таъсисчи;

3) ношир (нашриёт, телевидение ва радиостанция);

4) оммавий ахборот воситасининг номи ва жойлашган ўрни;

5) оммавий ахборот воситаси фаолиятининг программаси, унда мақсад ва вазифалар ўз ифодасини топиши керак;

6) нашрнинг мўлжаланаётган даврийлиги ҳамда максимал даражадаги ҳажми, маблағ билан таъминлаш манбалари.

Рўйхатга олиш пайтида бошқа хил талаблар қўйиш ман этилади.

Оммавий ахборот чиқаришга эришиш ҳуқуқи гувоҳнома олинган кундан эътиборан бир йил мобайнида сақланади. Ана шу муддат ўтказиб юборилган тақдирда оммавий ахборот воситаси рўйхатга олинмаган ҳисобланади, берилган гувоҳнома эса ўз кучини йўқотади.

Давлат ҳокимияти органлари — расмий норматив ва бошқа хил ҳужжатларни нашр этиш учун, министрликлар ва идоралар — норматив ҳужжатлар, судлов ва ҳакамлик амалиёти бюллетенларини нашр этиш учун, ўқув ва илмий муассасалар, корхоналар ва ташкилотлар — ўз фаолиятлари учун зарур ҳисобланган адабиётлар ва ҳужжатларни нашр этиш учун рўйхатга олинмасдан ноширлик фаолияти юритиш ҳуқуқига эгадирлар.

Техник воситалар ёрдамида тайёрланадиган ҳамда оммавий равишда тарқатишга ёки кўлёзма ҳуқуқида кўпайтириладиган босма маҳсулот чиқариш фаолияти учун рўйхатга олиш талаб этилмайди. Бошқа ҳолатларда ноширлик фаолияти юритиш учун оммавий ахборот воситаларига кўзда тутилган тартибда рўйхатга олиш зарур ҳисобланади.

8-модда. Оммавий ахборот воситаси рўйхатга олинганлиги ҳақида гувоҳнома берилишини рад этиш

Оммавий ахборот воситаси рўйхатга олинганлиги ҳақида гувоҳнома беришни қуйидаги асослар бўлган тақдирдагина рад этиш мумкин:

1) агар ариза давлат бошқарувининг мазкур органида қараб чиқилмайдиган бўлса;

2) агар ариза ушбу қонуннинг 7-моддасида кўзда тутилган талабларга риоя қилинмаган ҳолда берилган бўлса;

3) агар ариза таъсисчи номидан бунга ваколатсиз шахс томонидан берилган бўлса;

4) агар оммавий ахборот воситасининг номи ёки унинг программаси ушбу қонуннинг 5-моддаси қоидаларига зид келса;

5) агар мазкур орган илгари ана шундай номда ҳамда шунча ўқувчи ёки тингловчига мўлжалланган оммавий ахборот воситаси рўйхатга олинганлиги ҳақида гувоҳнома берган бўлса;

6) агар ариза суд оммавий ахборот воситасини тўхтатиш ёки ман этиш ҳақида қарор чиқарган кундан эътиборан бир йил ўтмасдан берилган бўлса.

Оммавий ахборот воситасини рўйхатга олиш ҳақида гувоҳнома берилиши рад этилганлиги ҳақида аризачига ёзма равишда маълум қилинади, унда мазкур қонунда рад этиш учун кўзда тутилган асослар кўрсатилади.

9-модда. Рўйхатга олиш йиғими

Оммавий ахборот воситасини рўйхатга олиш ҳақидаги гувоҳномани бериш учун рўйхатга олиш йиғими ундирилади. Йиғим ҳажмлари ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг қонун чиқарувчи органлари томонидан тасдиқланади.

10-модда. Оммавий ахборот воситаси фаолиятини тўхтатиб қўйиш

Оммавий ахборот воситаси фаолиятини тўхтатиб қўйиш, яъни вақтли босма нашрнинг бир ёки бир нечта сонини чиқаришни ман этиш ёхуд эшиттиришда танаффус қилишга кўрсатма бериш мазкур қонуннинг 5-моддаси бузилган ҳолда ахборот тарқатилгани ёки расмий хабарларни тарқатиш қоидалари бузилганлиги муносабати билан уч суткадан кечикмай амалга оширилади. Тўхтатиб қўйиш оммавий ахборот воситасини рўйхатга олиш ҳақидаги гувоҳномани берган орган қарори билан бир ойгача муддатга амалга оширилади.

Таъсисчи ёки ношир (нашриёт) қарорига биноан таъсисчи билан келишилган ҳолда оммавий ахборот воситаси фаолиятида бир йилдан ошмаган муддатга танаффус эълон қилиниши мумкин.

11-модда. Оммавий ахборот воситаси фаолиятини тақиқлаш

Оммавий ахборот воситаси фаолияти фақат қуйидаги асослар бўлган тақдирдагина тақиқланиши мумкин:

1) таъсисчининг ношир (нашриёт) билан келишилган ҳолда қабул қилган қарори;

2) ушбу қонуннинг 5-моддаси бузилганлиги ёки ушбу қонуннинг бошқа қоидалари мунтазам равишда бузилганлиги муносабати билан суд қарори бўлса, шу сабабга кўра рўйхатга олинганлиги ҳақида гувоҳнома берган орган томонидан йил мобайнида таъсис этувчи ёки ношир огоҳлантирилган бўлса (фаолиятни тўхтатиб қўйиш огоҳлантириш ҳисобланмайди).

Оммавий ахборот воситаси бир йилдан ортиқроқ вақт мобайнида фаолият юритмай қўйган бўлса, у ўз фаолиятини тўхтатган ҳисобланади. Оммавий ахборот воситасининг фаолиятини тиклаш учун рўйхатга олиш ҳақида янги гувоҳномага эга бўлиш талаб этилади.

12-модда. Шикоят қилиш тартиби

Оммавий ахборот воситасини рўйхатга олиш ҳақида гувоҳнома берилишининг рад этилиши, шунингдек унинг фаолиятини тўхтатиб қўйиш ёки ман қилишга доир қарор юзасидан редакция, таъсисчи ёки ношир (нашриёт) билан келишган ҳолда судга шикоят қилиши мумкин.

Оммавий ахборот воситасини рўйхатга олиш ҳақида гувоҳнома берилишини рад этиш ёки унинг фаолиятини тўхтатиб қўйиш ёхуд ман этиш ҳақидаги қарор СССР Конституциясига, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг конституцияларига ҳамда ушбу қонунга зид бўлганлиги тан олинган шикоят қилинган қарорлар бекор бўлади ҳамда бундай қарорларни қабул қилган орган таъсис этувчи, ношир (нашриёт) ва редакция кўрган ҳамма зарарни, шунингдек, олинмай қолган даромадларни ҳам тўлайди.

13-модда. Таъсисчи ва оммавий ахборот воситаси

Таъсис этувчи оммавий ахборот воситасининг фаолият программасини тасдиқлайди, у редакция томонидан тўла касб-кор мустақиллиги асосида амалга оширилади. Таъсис этувчи билан оммавий ахборот воситаси ўртасидаги низоларни ҳал қилиш тартиби редакция уставида белгилаб қўйилади.

14-модда. Редакция устави

Редакция устави редакция журналистлар коллективининг умумий йиғилишида мавжуд составнинг камида учдан икки қисми ёқлаб овоз берган тақдирдагина қабул қилинган ҳисобланади ҳамда таъсис этувчи томонидан тасдиқланади.

15-модда. Таъсисчи ва ношир (нашриёт)

Таъсис этувчи ноширлик қилиши мумкин, бунда нашриёт ёки оммавий ахборот воситаси фаолиятини моддий-техникавий ва молиявий таъминлашга кафолат берадиган бошқа юридик шахсга тенглашади.

Агар оммавий ахборот воситасини таъсис этувчи ношир (нашриёт) бўлмаса, у ҳолда муносабатлар шартнома ва ушбу қонун билан изга солиб турилади.

16-модда. Редакция ва ношир (нашриёт)

Редакция ва ношир (нашриёт) ўртасидаги ишлаб чиқариш ҳамда молия муносабатлари шартномалар асосига қурилади.

Шартномада қуйидагилар белгилаб қўйилади:

редакцияни сақлаб туриш учун маблағ;

оммавий ахборот воситаси фаолиятидан келадиган даромад (фойда)нинг редакция ихтиёрига ўтказиладиган ҳамда меҳнат коллективи хоҳишига қараб фойдаланиладиган қисми;

ношир (нашриёт)нинг ишлаб чиқариш ва редакция ходимлари тегишлича турмуш кечиришлари ҳамда меҳнат қилишлари учун ижтимоий-маиший шароитни таъминлаш юзасидан мажбуриятлари;

бошқа хил шартлар.

17-модда. Муҳаррир ва таҳрир ҳайъати

Редакцияга таъсисчи томонидан тайинланадиган ёки редакция уставида белгиланган тартибда сайлаб қўйиладиган муҳаррир (бош муҳаррир) раҳбарлик қилади.

Муҳаррир (бош муҳаррир) таъсисчи, ношир (нашриёт)нинг давлат органлари, жамоат ташкилотлари, гражданларнинг бошқа хил уюшмалари ҳамда гражданлар билан муносабатларида, шунингдек судда оммавий ахборот воситасининг вакили ҳисобланади.

Муҳаррир (бош муҳаррир) тарқатилаётган оммавий ахборотнинг ушбу қонун талабларига мувофиқ бўлиши учун жавоб беради.

Таҳрир ҳайъатини тузиш тартиби ва унинг ваколатлари редакция уставида белгилаб қўйилади. Таҳрир ҳайъати раиси муҳаррир (бош муҳаррир) ҳисобланади.

Муҳаррир (бош муҳаррир) билан таҳрир ҳайъати кўпчилик аъзолари ўртасида келишмовчилик пайдо бўлган тақдирда низо таъсис этувчи томонидан ҳал қилинади.

18-модда. Чиқиш маълумотлари

Босма нашрнинг ҳар бир чиқишида қуйидаги маълумотлар бўлиши керак:

1) нашрнинг номи;

2) таъсисчининг номи;

3) чиқарилган соннинг тартиб номери ҳамда вақтли нашрлар учун унинг чиқарилган санаси;

4) нархи (нашр сотиш йўли билан тарқатиладиган бўлса);

5) редакция ва ношир (нашриёт)нинг адреси.

Ҳаво тўлқинларига ҳар гал чиқилганда, муттасил эшиттириш олиб борилганда эса бир кеча-кундуз мобайнида камида тўрт маротаба телевидение ва радиоэшиттириш редакцияси қуйидаги маълумотларни эълон қилиши шарт:

1) телевидение ва радиоэшиттириш редакциясининг номи;

2) эшиттиришни олиб борувчининг фамилияси ва исми.

19-модда. Мажбурий нусхалар.

Тираж дастлабки босилиши билан бепул мажбурий нусхалар Бутуниттифоқ китоб палатасига, В. И. Ленин номли СССР давлат кутубхонасига, таъсисчига, шунингдек, мазкур босма нашр рўйхатга олинганлиги ҳақида гувоҳнома берган органга, унинг кўрсатмаси бўйича бошқа органлар ва ташкилотларга юборилади.

20-модда. Эшиттиришларни қайд этиш

Телевидение, радиоэшиттириш редакцияси қуйидагиларни бажариши шарт:

микрофон материалларини ҳаво тўлқинларига чиқарилганидан кейин бир йил мобайнида сақлаб туриш;

олдиндан ёзиб олинмасдан ҳаво тўлқинларига чиқарилган эшиттиришларни рўйхат қилиш дафтарини тутиш, унда эшиттириш берилган сана, бошланган ва тугаган вақти, мавзуи, эшиттиришни олиб борган кишининг фамилияси ва исми ёзиб қўйилади. «Тўғридан-тўғри ҳаво тўлқинларига чиқарилган» эшиттиришларни рўйхат қилиш дафтаридаги сўнгги ёзув киритилган кундан эътиборан бир йил мобайнида сақлаб турилади.

21-модда. Бошқа хил оммавий ахборот воситалари

Ушбу қонунда телевидение ва радиоэшиттириш учун белгилаб қўйилган қоидалар оммавий ахборот воситаларининг кўриладиган-эшитиладиган бошқа хил турлари, жумладан агар қонунда бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, телекоммуникация тармоқлари учун ҳам қўлланилади.

Ушбу қонунда вақтли босма нашрлар учун белгилаб қўйилган қоидалар маҳсулоти матн ёки тасвир сифатида минг ва ундан ортиқ нусхада кўпайтириладиган бошқа хил оммавий ахборот воситаларига ҳам қўлланилади.

III боб. ОММАВИЙ АХБОРОТНИ ТАРҚАТИШ

22-модда. Оммавий ахборот воситалари маҳсулотини тарқатиш тартиби

Ушбу қонунда белгилаб қўйилган тартибда рўйхатга олинган оммавий ахборот воситалари маҳсулоти бевосита ношир томонидан ёхуд шартнома ёки бошқа хил қонуний асосларда алоқа корхоналари, бошқа ташкилотлар, шунингдек гражданлар ва гражданларнинг уюшмалари томонидан тарқатилади.

23-модда. Нашрни босишга рухсат этиш

Оммавий ахборот воситаси маҳсулотининг ҳар бир алоҳида чиқарилиши (ўзининг чиқиш маълумотлари билан биргаликда) тарқалишига муҳаррир (бош муҳаррир) босишга рухсат берганидан кейингина йўл қўйилади.

24-модда. Тираж

Босма нашрнинг тиражи, ҳажми ва даврийлиги муҳаррир (бош муҳаррир) томонидан ношир (нашриёт) билан келишган ҳолда белгиланади.

Тираж мажбурий нусхалар сонидан кам бўлиши мумкин эмас.

Суднинг қонуний кучга кирган қароридан бўлакча тарзда тиражни йўқ қилиб ташлашга йўл қўйилмайди. Бунда мажбурий нусхалар сақлаб қолинади.

25-модда. Расмий ахборотлар

Давлат ҳокимияти ва бошқарув органларининг ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг қонунларига мувофиқ тарзда оммавий ахборот воситалари орқали умумхалқ эътибори учун эълон қилиниши шарт ҳисобланган расмий ахборотлари тегишли органлар таъсис этган оммавий ахборот воситалари томонидан халққа етказилади.

Оммавий ахборот воситаси суд ёки давлат ҳакамлиги (арбитражи) органининг қонуний кучга кирган қарорини, унда мазкур қарор айнан шу оммавий ахборот воситасида эълон қилиш ҳақида ёзиб қўйилган бўлса, бепул ва кўрсатилган муддатда босиб чиқаришга мажбурдир.

IV боб. ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИНИНГ ТАШКИЛОТЛАР ВА ГРАЖДАНЛАР БИЛАН МУНОСАБАТЛАРИ

26-модда. Ахборот олиш ҳуқуқи

Гражданлар оммавий ахборот воситалари орқали давлат органлари, жамоат ташкилотлари, мансабдор шахсларнинг фаолияти тўғрисида оператив равишда ишончли ва холис маълумотлар олиш ва бошқа ижтимоий аҳамиятли ахборот олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Оммавий ахборот воситалари бундай ахборотни давлат органлари, жамоат ташкилотлари ва мансабдор шахслардан олиш ҳуқуқига эга.

Давлат органлари, жамоат ташкилотлари, мансабдор шахслар оммавий ахборот воситаларига мавжуд маълумотларни ва ҳужжатлардан нусха олиш имконини беришга мажбур.

27-модда. Ахборот беришдан бош тортиш ва ахборот беришни кейинга суриш

Ижтимоий аҳамиятли ахборот беришдан фақат агар бу ахборот давлат сири ёки қонун бўйича махсус сақланадиган сир бўлсагина бош тортиш мумкин. Оммавий ахборот воситаси вакилининг ёзма талабига ёзма шаклда уч кун муддатда рад жавоби топширилади. Рад жавобида қуйидагилар кўрсатилиши керак:

1) ахборот беришдан бош тортган орган ёки ташкилотнинг мансабдор шахси;

2) бош тортилган куни;

3) сўралаётган маълумотларнинг давлат сири ёки қонун бўйича махсус сақланадиган бошқа сирни ташкил этувчи маълумотлардан ажратиб бўлмаслигини тасдиқловчи сабаблар.

Сўралаётган маълумотлар уч кунлик муддатда тўплаб бўлинмаса, ахборот беришни кечиктиришга йўл қўйиш мумкин. Бунда ахборот қайси муддатгача берилиши мумкинлиги куни кўрсатилади. Ахборотни кечиктириш тўғрисидаги хабар оммавий ахборот воситаси вакилига уч кунлик муддатда ёзма равишда топширилади.

28-модда. Ахборот беришдан бош тортиш ва кечиктириш устидан шикоят қилиш

Ижтимоий аҳамиятли ахборотни беришдан бош тортиш ва кейинга суриш, худди ушбу қонун 28-моддасининг бошқа талабларига риоя қилинмаганидек юқори органга ёки юқори мансабдор шахсга ёки судга шикоят қилиниши мумкин.

29-модда. Муаллифлик материаллари ва хатлардан фойдаланиш

Оммавий ахборот воситаларининг журналистика, адабиёт, санъат ва илмий асарлардан фойдаланишга муаллифлик ҳуқуқини ҳисобга олиб интеллектуал мулк ҳуқуқига риоя қилинган тақдирда йўл қўйилади. Ўқувчиларнинг хатларини эълон қилишда уларнинг матнини хатнинг мазмунини бузмаган ҳолда қисқартириш ва таҳрир қилишга йўл қўйилади.

Редакция босиб чиқаришдан қайтарган материални оммавий ахборот воситасига агар бошқа ҳол қонунда назарда тутилмаган бўлса, мажбур этишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ.

Мазкур оммавий ахборот воситасининг чиқишига акс-садо тариқасидаги хатларга, шунингдек, муаллифлар жавоб берилиши мажбур деб кўрсатмаган бошқа хатлар ҳамда мурожаатларга редакция жавоб бермасликка ҳақли.

30-модда. Раддия

Ҳақиқатга тўғри келмайдиган маълумотларга раддия бериш тўғрисидаги талаб улар босилиб чиққандан кейин бир йил ичида уларни тарқатган оммавий ахборот воситасига қўйилиши мумкин.

Оммавий ахборот воситаси кўрсатилган маълумотлар ҳақиқатга тўғри келишини исботловчи далилларга эга бўлмаса, раддия эълон қилишга мажбур.

31-модда. Раддия беришдан бош тортиш

Раддия беришдан қуйидаги ҳолларда бош тортилади:

1) агар талаб қилинаётган раддия ушбу қонун 5-моддасида назарда тутилган матбуот эркинлигини суиистеъмол қилишдан иборат бўлса;

2) агар раддия суд қарори (ҳукми) билан қонуний кучга кирган аниқланган далилларни шубҳа остига қўйса;

3) агар раддия талаб қилинган хат имзосиз бўлса;

4) ушбу қонун 41-моддаси асосида оммавий ахборот воситаси жавобгар бўлмайдиган маълумотлар эълон қилинганлиги учун рад этилса.

Агар раддия мазкур оммавий ахборот воситасида рад қилинган маълумотларга тегишли бўлса, раддия беришдан бош тортиш мумкин. Оммавий ахборот воситаси манфаатдор гражданга, ташкилотга раддия беришдан бош тортиш тўғрисида ёзма равишда рад этиш сабабларини баён қилиб, раддия тўғрисида сўраб талаб тушган кунидан бир ой кечикмай маълум қилиши керак. Раддиядан бош тортганлик учун судга шикоят қилиниши мумкин.

32-модда. Ахборотни ошкор қилмасликнинг алоҳида ҳоллари

Оммавий ахборот воситаси қуйидагиларга ҳақли эмас:

1) номини айтмаслик шарти билан маълумот берган шахснинг номини айтишга;

2) прокурор, терговчи ёки текшириш олиб бораётган шахснинг ёзма рухсатисиз дастлабки тарздаги текшириш маълумотларини ошкор қилишга;

3) суд жараёнларини ёритаётганда айбсизлик презумпциясини бузувчи ёки суд қароридан олдиндан маълум қилувчи материалларни босиб чиқаришга;

4) қонун билан махсус сақланаётган сирни, агар қонунда мазкур маълумотларга дахлдор шахслар ва ташкилотларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари бу шахсларнинг рухсати билан уларни оммалаштириш имконияти қонунда назарда тутилмаган бўлса, ана шу маълумотларни ошкор қилишга.

Гражданнинг рухсатисиз, унинг шахсий ҳаёти тўғрисидаги ахборот, агар бу ахборот ижтимоий аҳамиятли бўлмаса, уни ошкор қилишга йўл қўйилмайди. Агар суд мазкур ахборотни ижтимоий аҳамиятли деб тан олмаган тақдирда маънавий (номулкий) зарар ушбу қонунга мувофиқ ундирилади.

V боб. ЖУРНАЛИСТНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ВА БУРЧЛАРИ

33-модда. Журналист

Ушбу қонунда журналист деганда оммавий ахборот воситалари учун материалларни таҳрир қилиш, ёзиш, тўплаш ёки тайёрлаш билан шуғулланувчи, оммавий ахборот воситаси билан меҳнат ёки бошқа шартнома муносабатлари орқали боғланган ёхуд оммавий ахборот воситаси учун ва унинг ваколати билан шундай фаолият билан шуғулланувчи шахс тушунилади.

34-модда. Журналист ҳуқуқлари

Журналист қуйидаги ҳуқуқларга эга:

1) ахборот излаш, олиш ва тарқатиш;

2) ўз илтимосига кўра ва ўзининг профессионал журналистик вазифаларини бажариш муносабати билан давлат органлари ва жамоат ташкилотларининг мансабдор шахслари томонидан қабул қилиниш;

3) журналист гувоҳномасини кўрсатиб, табиий офатлар бўлган жойларда, митингларда, йиғилишларда, намойишларда қатнашиш;

4) тушган материаллар муносабати билан мутахассисларни ва жамоатчи фаолларни жалб қилиш орқали далиллар ва ҳолатларни текшириш;

5) оммавий тарқатишга мўлжалланган материалларда ўз шахсий фикрлари ва баҳоларини баён қилиш;

6) ўз эътиқодига тўғри келмайдиган материални тайёрлашни рад этиш;

7) тайёрлаган материалига розилигисиз ўзгартишлар, қисқартишлар ва қўшимчалар киритиш мумкин эмаслигини олдиндан айтиб қўйиш;

8) материалнинг мазмуни, ўз фикрича, таҳрир жараёнида бузилганда материал остидан имзосини олиш ёхуд худди шу оммавий ахборот воситасида тегишли луқма босиб чиқариш;

9) ўз тахаллуси сирини ошкор қилишга йўл қўймасликни айтиб қўйиш;

10) ўзига ушбу қонунда берилган бошқа ҳуқуқлардан фойдаланиш.

Журналистнинг қонуний профессионал фаолиятига давлат органлари ва жамоат ташкилотларининг мансабдор шахслари томонидан тўсқинлик қилиш, худди шунингдек муайян ахборотни тарқатишга ёки тарқатишдан бош тортишга мажбур этиш қонун билан жазоланади.

35-модда. Аккредитация (вакил қилиб тайинлаш)

Оммавий ахборот воситалари давлат органлари ва жамоат ташкилотлари билан келишиб, уларда ўз журналистларини вакил қилиб тайинлашлари мумкин.

Журналистни вакил қилиб тайинлаган органлар ва ташкилотлар уни мажлислар, кенгашлар ва ўтказилаётган бошқа тадбирлар тўғрисида олдиндан хабардор қилишлари, уни стенограммалар, протоколлар ва бошқа ҳужжатлар билан таъминлашлари шарт.

36-модда. Ёзиб олиш ҳуқуқи

Журналист ўз профессионал вазифаларини бажараётганда ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва автоном республикалар қонунларида назарда тутилган ҳоллардан ташқари, ёзувлар қилишга, шу жумладан кўриладиган-эшитиладиган техника воситалари билан кинога олиш, суратга тушириш, ҳар қандай ёзувлар қилишга ҳақли.

37-модда. Журналист бурчлари

Журналист:

1) ўзи меҳнат муносабатларида бўлган оммавий ахборот воситасининг фаолият программасини амалга оширишга;

2) ўзи хабар қилаётган ахборотнинг тўғрилигини текширишга;

3) ахборот берган шахснинг, агар бу ахборот биринчи марта маълум қилинаётган бўлса, кўчирма келтирилаётган фикрларини муаллифлаштириш тўғрисидаги илтимосларини қондиришга;

4) тарқатилаётган ахборот давлат сири ёки қонун билан махсус сақланаётган бошқа сирни қай даражада ошкор қилиши мумкинлиги тўғрисида муҳаррирни (бош муҳаррир) хабардор қилишга;

5) муҳаррир (бош муҳаррир) ёки редакция унга топширган топшириқ ёхуд унинг бажарилиши қонунни бузиш билан боғланган бўлса, ундан бош тортишга;

6) гражданлар ва ташкилотларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳурмат қилиши ҳамда ушбу қонундан келиб чиқувчи бошқа вазифаларни бажаришга бурчлидир.

VI боб. ОММАВИЙ АХБОРОТ СОҲАСИДА ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК

38-модда. Халқаро шартномалар ва битимлар

Оммавий ахборот соҳасида халқаро ҳамкорлик ССР Иттифоқи, иттифоқдош республикалар, оммавий ахборот воситалари, журналистларнинг профессионал ташкилотлари, бошқа ижодий уюшмалар тузган халқаро шартномалар ва битимлар асосида амалга оширилади.

Агар СССР имзолаган ва кучга киритган халқаро шартномаларга ушбу қонундагидан бошқача нормалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома нормалари қўлланилади.

39-модда. Чет эл оммавий ахборот воситалари вакилларининг, хорижий давлатларнинг СССРдаги дипломатик ва бошқа вакилликларининг фаолияти.

СССРда вакил қилиб тайинланган чет эллик мухбирлар ва оммавий ахборот воситалари бошқа вакилларининг ҳуқуқий аҳволи ва профессионал фаолияти, шунингдек СССРдаги хорижий давлатлар дипломатик ва бошқа расмий вакилликларининг ахборот фаолияти ушбу қонун асосида ва СССРнинг тегишли халқаро шартномалари ва битимлари асосида СССР Министрлар Совети томонидан тартибга солиб турилади.

VII боб. МАТБУОТ ВА БОШҚА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУНЛАРНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

40-модда. Жавобгар қилиш

Матбуот ва бошқа оммавий ахборот воситалари тўғрисидаги қонунчиликни бузганлиги учун таъсисчи, ношир, редакция, оммавий ахборот воситасининг муҳаррири (бош муҳаррири), тарқатилган хабарлар муаллифлари, давлат ва жамоат ташкилотларининг мансабдор шахслари жавобгар бўладилар.

Ушбу қонуннинг 5-моддасида назарда тутилган матбуот эркинлигини суиистеъмол қилиш суд қарори бўйича, оммавий ахборот воситаси маҳсулотини мусодара этиш ёки тиражини йўқ қилишга, шунингдек ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларига мувофиқ маъмурий, жиноий ёхуд бошқа жавобгарликка олиб келади.

Белгиланган тартибда қайд этилмаган оммавий ахборот воситалари маҳсулотини таҳрир қилувчи, тайёрловчи ва тарқатувчи шахслар матбуот ва бошқа оммавий ахборот воситалари тўғрисидаги қонунларни бузганлик учун жавобгардирлар.

41-модда. Жавобгарликдан озод қилиш

Оммавий ахборот воситалари, худди шунингдек, уларнинг мансабдор шахслари қуйидаги ҳолларда ҳақиқатга тўғри келмайдиган маълумотларни тарқатганликлари учун жавобгар бўлмайдилар:

1) агар бу маълумотлар расмий хабарларда бўлса;

2) агар улар телеграф ёки ахборот агентликларидан олинган бўлса;

3) агар улар очиқ айтилган сўзларни айнан такрорланиши бўлса;

42-модда. Оммавий ахборот воситалари фаолиятига аралашишга йўл қўймаслик

Давлат органлари ва жамоат ташкилотларининг мансабдор шахслари томонидан материаллар ва маълумотларни дастлабки тарзда келишиб олиш (мансабдор шахс муаллиф ёки мусоҳабачи бўлган ҳоллардан ташқари пайтда), худди шунингдек материалларни ва маълумотларни ёки уларнинг айрим қисмларини эълон қилишни ман этиш талаби оммавий ахборот воситасида материал олиб қолинганлиги тўғрисида, тарқатилаётган материалларда олиб қолиш ёхуд қўшимчалар борлиги, шунингдек аралашган шахснинг исм-шарифи ва лавозимини эълон қилишга олиб келади.

СССР халқ депутатлари группаси таклиф қилган талқин. — 42-модда қуйидаги норма билан тўлдирилсин:

«Бу қоида ушбу қонун билан белгиланган таъсисчи, ношир ва оммавий ахборот воситаси редакцияси ўртасидаги ўзаро муносабатлар тартибига тааллуқли эмас».

43-модда. Маънавий зарарни қоплаш

Оммавий ахборот воситасининг ҳақиқатга тўғри келмайдиган маълумотларни тарқатганлиги натижасида гражданнинг шаъни ва обрўси тўкилиши ёхуд гражданга келтирган бошқа номулкий зарарни оммавий ахборот воситаси қоплайди, шунингдек зарар суд қарори билан мансабдор шахслар ва муаллифлар томонидан қопланади. Маънавий (номулкий) зарарни қай даражада қоплашни суд белгилайди, бироқ ҳар бир алоҳида ҳолда унинг миқдори 50 минг сўмдан ортмаслиги керак.

МЕН СИЗДАН ШИФО ТОПДИМ

Келажак тўғрисида орзу қилиш, касб танлаш ҳаёт бўсағасида турган ҳар бир ёш ўсмирни узоқ хаёлларга толдиради. Бирор касбга қизиқишга нимадир туртки бўлади. Оиласида бирор кишининг ёки фарзандларидан бирининг тоби қочиб қолганда Хурсанд опа атайин ўғли Жўрага: «Сен албатта врач бўлишинг керак» деб қайта-қайта тайинлар эди. Балки онанинг маслаҳати сабаб бўлгандир: Жўра улғайган сайин оппоқ халатли шифокорларни кўрганда ҳавас билан улар ортидан қарайдиган бўлиб қолди, уларга меҳри тобора орта борди.

Ўрта мактабни «аъло» баҳолар билан тамомлаган Жўра ҳужжатларини ҳеч иккиланмай Самарқанд давлат медицина институтига топширди...

Талабалик йиллари ҳам ортда қолди. Олий даргоҳни 1974 йилда муваффақиятли тамомлаган Ж. Тоштемиров Шаҳрисабз шаҳар касалхонасининг ички касалликлар бўлимида иш бошлади. Ёш шифокор ширинсўзлиги, эпчиллиги, меҳнатсеварлиги туфайли беморлар ва касбдошлари орасида ҳурмати орта борди. Тажрибасизлиги туфайли баъзан қийналган пайтлари ҳам бўлди. У ана шундай дамларда ўзига кўмакдош бўлган, далда берган, ўз тажрибаларидан воқиф қилган врачлар Дилором Назарова, Маҳмуд Ҳамидовларни ҳурмат билан тилга олади.

Турли медицина муассасаларида ишлаган Ж. Тоштемировни 1983 йилда район марказий касалхонасининг ички касалликлар бўлимига бошлиқ қилиб тайинлашди. Энди Ж. Тоштемиров фақатгина беморларни даволаш ҳақида эмас, бўлим ишларини тўғри ташкил қилиш, даволанувчиларга керакли шарт-шароитлар яратиш хусусида ҳам қайғура бошлади. Бўлим коллективи беморларга намунали хизмат кўрсатганлиги учун тилга тушди.

— Бизга кўрсатилган медицина хизматидан мамнунмиз, — дейди шу бўлимда даволанаётган бемор, район пахта тозалаш заводи ишчиси Эшқобил ака Қобилов. — Мени сурункали ўпка шамоллаш касаллиги қийнаб келаяпти. Бу ерда 25 кун даволаниб анча яхши бўлиб қолдим.

Бўлимдаги таклиф ва мулоҳазалар дафтарини варақлар эканмиз, ширин сўзлар ва дори-дармонлар билан беморлар дардига малҳам бўлаётган жонкуяр шифокорлар ҳақида қалб сўзларини ўқиймиз.

«Мен 31 йилдан бери шу бўлимда вақти-вақти билан даволаниб келаяпман. Врач ва ҳамширалар хизматидан ғоят мамнунмиз. Улар дори-дармонлардан ташқари ширин сўзлари, яхши муомаласи билан ҳам беморлар қалбига ҳамдард бўлишмоқда.

Шокир Полвонов, Яккабоғ тўқимачилик фабрикаси инженери». Бундай самимий сатрларни бу ердан дардларига шифо топиб қайтган 25-совхоз бухгалтери Ўктам Бобоёров, Қарши медицина билим юрти ва Шаҳрисабз педагогика билим юртининг толибалари Зулхумор Худойқулова, Шарофат Боймуродова, тўқувчи Тамара Сафаровалар каби бир қанча кишилар томонидан ёзиб қолдирилганини ўқиш мумкин.

Қалб амри билан ёзилган бундай сўзлар фақатгина Ж. Тоштемиров номига эмас, балки бўлим врачлари Матлуба Очилова, Турдиали Хидиров, ҳамширалардан Малоҳат Шерободова, Барно Бекназарова, Феруза Норбобоева, Бухор Султонова, Очила Қудратова, ишчи-хизматчилардан Зиёда Нурматова, Турдихол Норбобоева, Қумри Файзиевалар шаънига айтилган ташаккурнома деб билиш мумкин.

Жонкуяр шифокор Ж. Тоштемиров жамоат ишларига ҳам вақт топади. У район медицина ходимлари ҳушёрлик жамияти раиси, 60 дан зиёд врачни бирлаштирган терапевтлар уюшмасининг раҳбари.

Бўлимда ишни намунали ташкил этиш учун бир қатор муаммолар ҳам йўқ эмас. Қиш бошланди. Иситиш системаси нормал ишламайдиган пайтлар бўлиб туради. Ичимлик суви кўпинча ариқдан келтирилади. Бўлимда қаттиқ инвентарлар етишмайди. Маданий ҳордиқ чиқариш учун телевизор йўқ.

Эрта тонг. Бутун мавжудот ҳали сукунат оғушида. Бемаҳалдаги телефон жиринги Жўранинг тинчини бузди.

— Тез етиб келинг, Жўра Тоштемирович. Бўлимга аҳволи оғир бемор келтирилди.

Баъзи-баъзида бўлиб турадиган бундай ҳолат унинг ташвишини янада оширади, инсон тақдири ҳақида қайғура бошлайди. Бу гал ҳам бемор ҳузурига шошилинч етиб келди. Дарҳол ўқитувчи Абди Боймуродов аҳволини текшира бошлади. Касаллик атрофлича аниқланди: беморнинг ўнг қўли ва ўнг оёғи ишламаяпти. Демак, бош мияга қон қуйилган. Керакли чора-тадбирлар белгилаш зарур. Жўра Тоштемировнинг навбатдаги иш куни ана шундай бошланди...

Э. НОМОЗОВ,
Яккабоғ район халқ таълими бўлими ходими.

ШАХМАТ БУРЧАГИ

УСТОЗГА РАҲМАТ!

Азмиддин Хўжаев халқаро ўйин қоидаларини ўзбек шахматчилари орасида биринчи бўлиб қўллаңди. У ҳаммадан аввал республика чемпиони бўлди, ўз ижоди билан Ўзбекистонга катта обрў ва шуҳрат келтирди.

Шахмат ўйинининг ҳормас-толмас тарғиботчиси ва ташкилотчиси, мураббийси сифатида ҳам унинг хизмати каттадир.

Яқинда 80 ёшни қаршилаган гроссмейстер А. Константинопольский 1931 йилда Москвада бўлиб ўтган VII Бутуниттифоқ биринчилигида Азмиддин Хўжаев билан ўйнаганини ҳикоя қилади. «Мен ўз архивимдаги қоғозларни варақлаб ўтириб, бир ҳужжатни кўриб қолдим. Олис ёшликда оғир синовдан ўтганим, мушкул вазиятга тушиб қолиб, ундан чиқиш йўлларини излаганимни эсладим. Бу VII Бутуниттифоқ биринчилигининг ярим финалида ўйналган партия ёзиб олинган варақдир. Иккинчи турда қуръага кўра мен киевлик шахматчига узоқ Тошкентдан келган Азмиддин Хўжаев билан ўйнашимга тўғри келди. Ўшанда ўзига бино қўйган ўсмир эдим, лекин рақибим билан хушмуомалада бўлдим. У Ўзбекистоннинг биринчи чемпионати ғолиби бўлганини эшитган эдим. Афсуски, изчил, чуқур ўйлаб қилган юришларига бирор нарсани қарши қўя олмадим.

Партия ўшанда ҳам, кейинчалик ҳам босилмаган, мусобақа варақасида қолиб кетган эди.

Шуни таъкидлаш керакки, Азмиддин Хўжаев (қоралар) партияни чиройли усулда ютди. Орадан 59 йил ўтгач, ана шу баҳсни шахмат ишқибозлари эътиборига ҳавола этишни ўз бурчим деб билдим.

А. КОНСТАНТИНОПОЛЬСКИЙ — А. ХЎЖАЕВ

1931 йил 12 октябрь

1. d4 Kf6 2. c4 e6 3. Kc3 Cb4 4. Фc2 d5. 5. Kf3 c6 6. e3 Ke4 7. Cd3 f5 8. 0—0 Cd6 9. Ke5 Kd7 10. f4 0—0 11. Cd2 Фe7. Шу тариқа тахта марказида «тош девор» тиклаш бошланди. **12. Ce1 Kdf6 13. Ce2.** Бу ерда 13. Ch4 юриши мантиқан тўғри эди. Шу ва кейинги юришларда оқлар тўғри йўл топа олмадилар. Ташаббус узил-кесил қоралар қўлига ўтди. 13... **Фe8 14. Kph1 K:c3 15. bc.** Бу юришга эътибор бериш керак, у оқларнинг ютқазишига олиб келади. Яхшиси фил билан уриш лозим эди, ўшанда пиёдалар ҳалқаси мустаҳкам ҳолда турар эди. c4—c5, b2—b5 ва a2—a4 юришлари қилиниши кутиларди. **15... Ke4 16. Лb1 Лb8 17. Фa4 a6 18. cd!** Бу тактик хатодир. 18. c5 Cc7 19. c4 дан кейин Ca5 юриши кутиларди. **18... b5! 19. Фa5 ed 20. a4 Cd7 21. ab ab22. Фa2.** Фарзин хавф остида қолди. Шу боис у чекинишга мажбур. **22... Лa8 23. Фc2 Лa3!**

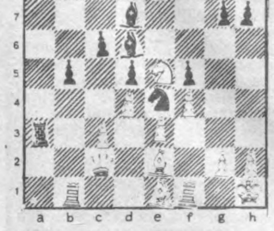

24. Лg1! Мен ҳали ҳам ҳужум қилиш тўғрисида ўйлардим. Аммо кучли ва чиройли 24... Л:c3! юришини кўрмай қолибман. Тўғри, рақибим ҳам хавфли бу ҳужумни кўрмади. Шунга қарамай ташаббус унинг томонида.

24... Фe7 25. g4 C:e5! 26. fe fe 27. Cd3 Cf5 28. Лf1 g6 29. Лc1 Лfa8! Ёриб киришга тайёргарлик. **30. Фg2 Фg5 31. Лf4 h5 32. h4 Фe7.** Фақат 32... gп эмас. Негаки 33. Ф:g5 K:g5 34. C:f5.

33. Фf1 Лa1! 34. Cb1 g3 35. Kpg1 Л8a2 36. Лd1 Лb2 37. Cc2 Лaa2! ва қоралар ўз устунликларидан тўла фойдаланиб, партияни ғалаба билан якунладилар. Азмиддин Хўжаев баҳснинг барча қисмида ажойиб ўйнади.

Мастер В. Панов тирик чоғида Азмиддин Хўжаевни (1892—1946) ўзбек Чигорини деб атаганди. Ҳақли равишда берилган бу баҳо ўзбек шахматчисининг маҳоратидан дарак беради. У Ўзбекистонда қадимий ўйинни ривожлантириш кашшофи бўлди. Ўзи ташкил этган Тошкент пионерлар саройидаги шахмат тўгарагида унинг мураббий сифатидаги қобилияти яққол кўзга ташланди. Икковимиз ўйнаган партияни баҳс тугагандан сўнг таҳлил этиш пайтида бунга ишонч ҳосил қилганман. Ўшанда у зўр иқтидор эгаси эканлиги маълум бўлди.

Ўзбекистон шахматчилари ўзларининг илк чемпиони номини ҳурмат билан сақлаяптилар. 1972 йилдан бери Тошкентда Азмиддин Хўжаев хотирасига бағишлаб ўтказилаётган Бутуниттифоқ мусобақаси анъанага айланди».

Биз эса шахмат ишқибозларини яна шу ажойиб партия билан таништиргани учун гроссмейстер А. Константинопольскийга катта раҳмат айтамиз.

СССР спорт усталигига номзод Анвар ИНОҚОВ тайёрлади.

ТИРИКЧИЛИК ҚУРБОНЛАРИ

ёхуд Бувайда районидаги Калинин номли колхозда рўй бераётган ачинарли аҳвол хусусида

Икки норасида оловнинг бешафқат домида типирчилай-типирчилай жон берди. Ажалнинг қизил тилларидан қутулмоқчи бўлиб питирлаган жажжи вужудларга ёрдам қиладиган катталар пахтазорда эдилар. Бир ярим яшар Зулхумор билан етти ойлик Комилжонга Маъруфжон қараши керак эди. Афсус, жуссаси 3—4 яшар болани эслатувчи Маъруфжон ожизлик қилди.

Қуруқ қамишдан ясалган капа. Кўз илғамас пахтазор орасидаги омонат шийпончада Маъруфжон ғужанак бўлиб ўтирибди. Болакай қамишлар шитирлаганда атрофга ваҳима билан назар ташлайди. Оҳиста тебранаётган беланчакдаги қизалоқ йиғлайди. Маъруфжон ўрнидан турди. Комилжоннинг уйғониб қолишидан қўрқди.

—Ата, аша йиман, — энди чиқаётган тилда ширин қилиб сўради Зулхумор.

— Ҳозий нана беяман, — сингилчасининг сўровига монанд чучук тилда жавоб қилди Маъруфжон.

Болалар эрталабки нонуштадан сўнг ҳеч нарса тотмаган эдилар. Ака чорсига тугилган нондан бир бурда синдирди-да, уни синглисига берди. Сўнгра тўшакчасини тепиб юборган қизалоқнинг совқотган қўлчаларини «куҳ-куҳ»лаб иситган бўлди.

Шамол тупроқни тўзитар, қамишларни силкитиб, ваҳима соларди. Катталардан эса дарак йўқ. Маъруфжон Зулхуморнинг устини ўраб, тебрата бошлади. Қизалоқнинг кўзлари юмилди. Бола бояги нонни еб бўлиб, яна синдирди-да, кападан чиқди.

Зерикканидан ўйин топиш учун аланглади. Кўзи қўлбола ўчоқ ёнидаги гугуртга тушиб севинди. Хас-хашакларни йиғиб гугурт чақди. Лоп этиб ёнган оловни шамол капага урди... Лаҳза ўтмай қуруқ қамиш гувиллаб ёна бошлади. Қўрқув болани пахтазорга «қувлади». Маъруфжон эгат ичида ётганча гувиллаб ёнаётган оловни кузатар, бу қизил аланга унинг жажжи укаларини ҳам ютиб юбориши мумкинлигига ақли етмас эди. Шамол унинг қулоқларига Зулхуморнинг: «Ата, буви, дада, вава бўлаяпти», дея қичқиришларини келтирарди-ю бола қўрқувдан қотиб қолган эди.

Беланчакларга боғланган гўдаклар олов дамидан қутула олишмасди. Оёқ-қўлларини типирлатиб, чинқиришарди, холос...

...Зулайҳо бир пайт орқасига ўгирилиб қаради-ю осмонга ўрлаётган қора тутунни кўрди.

— Вой дод, ўт кетди, — ғайритабиий товушда қичқирди у.

Ака-ука — Набижон ва Расулжон, Олимжон, овсинлар Зулайҳо билан Манзурахон ўша томон югурдилар. «Ишқилиб тинчлик бўлсин, болаларим» — Набижон хаёлида шу фикр. «Худойим, Зулхуморимни паноҳингда асра, Умидимни қайтариб олгандинг, — энди ўзинг раҳм қил», — шивирлайди ҳаллослаб югураётган Зулайҳо. Расулжоннинг тилига эса «қизим» деган калимадан бошқа сўз келмасди. Кўкрагидан сут тирқираётган Манзурахон ва тўнғичини не аҳволда кўришидан бехабар Олимжон жон-жаҳд билан югурардилар. Аммо йўл аримасди. Улар келганларида қалбларига ҳарорат бағишловчи қуёшлари сўнган эди. Пайкал орасида хорғин одимлаётган дадасига атак-чечак қадамлар билан сочларини ҳилпиратганча пешвоз чиқадиган палопонлар йўқ эдилар.

Аламдийда аёллар бу далаларга қайта қадам босолмадилар. Ижарага олинган 10 гектар ердаги пахтани йиғиштириб олиш уч ака-укага қолди...

— Бу майдонлар асосан ижарачиларга бўлиб берилган экан, ҳаммасида ёш бола бор, аёллардан бирини боғчага биркитиш мумкин эдику? — сўраймиз фарзанд доғида куйган Набижондан.

— Дала шийпонидан фойдаланганлик учун пул тўлаш керак экан. Қолаверса, бу ишга ҳеч ким бош қўшмади. Ҳамма ўзига яраша дастёр топиб, пахтазорга шўнғиб кетди. Совхоздагилар техникадан ёрдам беришди-ю аммо ҳолимиздан хабар олмадилар.

Овсинлар эндиликда А. Шерқўзиев бошчилигидаги 19-бригадада ишлаётган эканлар. Дала шийпонига бордик. Коллектив шу куни планни тўлдирган, оммавий-сиёсий ишлар хонасида яхшигина дастурхон тузалганди. Яқиндагина ёғиб ўтган ёмғирнинг захидан ранглари оқарган болалар гиламсиз полларда ярим яланғоч ва яланғоёқ ўйнаб ўтиришарди. Биронта ҳам ўйинчоқ йўқ эди. Рости гоҳ йиғлаб, гоҳ юпаниб кунни кеч қилишарди. Талпинган гўдакларни ёқимли аллалар, сеҳрли эртаклар оламига етаклагинг келади. Эртанги куннинг Алишери, Бобури, Увайсийси, Нодирабегими шулар-ку, ахир. Афсуски, уларга алифбони ўргатгани вақт етишмайди. Биз, ота-оналар — тирикчилик қулларимиз.

Бодомқовоқ, қизил яноқлари ғамданми сўлинқираган Зулайҳонинг оёғида кирза этик.

— Қизимнинг кийимларини кўрсам, аламимга чидолмай фарёд солгим, болаларингизни эҳтиёт қилинг, иш ўлгур тугамайди, дегим келади,— дейди у. — Бу кўргулик ҳеч кимнинг бошига тушмасин. Эрталаб юзларимга юзларини ишқаб эркаланган қизим тушга бормай кўмирга айланса-я?

Ҳали йигирмага ҳам кирмаган оқ-сариқдан келган нозиккина Манзурахон гапиролмай, юм-юм йиғлайди.

Бувайда районидаги Калинин номли колхозда яшовчи ака-ука Низомовлар нима учун олис Дзержинский номли совхозда ишлаяптилар?

— Етти ўғил ва бир қизни тўққиз сотих ҳовлида катта қилдим, — дейди Ҳожира буви. — Эрим 14 ёшидан далада ишлаган, уруш йиллари тракторчилик қилган, мана энди томоғидан овқат ўтмай қолди, касал. Уй-жойимизни кўриб турибсиз. Шу бир парча ерда уч келиним билан ўтираман. Колхоз кафтдеккина томорқа бермайди-ю уй ҳақида гапириб бўладими?! Чолим раис, парткомга қатнайвериб чарчади. Ўғилларимни қандай уйлантираман, болам? Бир пайт эшитсак, совхозда ишлаганларга уй берарканлар. Буни эшитиб кетиб қолишди.

— Ҳозир колхозда ишлаётганларга ҳам ер беришаяпти-ку.

— Лекин бизга эмас, холанг ўргилсин. Ўша ишлардан кейин чол раисга, партқомга, бригадирга учради. «Худо урганни бандаси ҳам урди, кампир бизга ер бермас эканлар», — деб қайтди. Бўлмаса узоқдан-узоқ чўлга бориб ишлаш ҳавасми?

Ўша мудҳиш воқеадан сўнг Калинин номли колхоз раҳбарларининг дийдалари юмшагандир, дерсиз. Йўқ, улар учун ҳукуматнинг қарорлари ҳам, умри колхозда ўтган Сирожиддин ота ва Ҳожира бувининг илтижолари ҳам бир пул. Қолаверса, бу ерда томорқа ололмай, дардини кимга айтишини билмай юрганлар кўп. Жумавой Расулов ҳам 50 йил колхозда ишлаб косаси оқармади. У шундай дейди:

— 20 жон бир қозонга қараймиз. 13 сотих ҳовлида яшаймиз. Бу ерда раҳбарларга инсоннинг писта пўчоғичалик қадри йўқ, ҳолингни сўрашмайди. Ўша ўзингиз билган Сирожиддин тоғанинг ўғли Муҳаммаджон оёғи оғриб, оғир ишга ярамай қолди. Беш боласи ейман-ичаман деб турибди, унга енгилроқ иш топиб бермаяптилар. Бу одамгарчиликданми? Бувайда районидаги Калинин номли колхоз раҳбарлари бу ҳақда қандай фикрга эга эканлар? Улардан бу саволга жавоб кутамиз.

Маҳфуза УСМОНОВА.

Косонсойдаги «СССР 60 йиллиги» атлас фабрикаси коллективи маҳсулот ҳажмини ошириш билан бирга унинг сифатини янада яхшилашга, турларини кўпайтиришга алоҳида эътибор бермоқда. Ишчи-хизматчилар унумли меҳнат қилишлари, бўш вақтларини кўнгилли ўтказишлари учун зарур шарт-шароит яратиш корхона маъмуриятининг ҳамиша диққат марказида турибди. Санъат ихлосмандларидан ташкил этилган «Сўғдиёна» ашула ва рақс ансамблига 40 нафарга яқин ҳаваскор бирлашган. Улар ҳамкасбларига маданий хизмат кўрсатмоқдалар. Жамоатчи мухбиримиз Н. ШАРИПОВ олган суратларда пешқадам ишчи Шарафгул Котибова ва «Сўғдиёна» ансамблининг чиқишларидан бири акс эттирилган.

СПОРТ АХБОРОТИ

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА

Франциянинг Льевен шаҳрида анъанавий халқаро мусобақа бўлиб ўтди. Унда турли мамлакатларнинг кучли спортчилари ғолиблик учун ўзаро баҳс юритдилар. 800 метрли масофага югуришда ленинградлик Сергей Афанасьев марра чизиғига биринчи бўлиб етиб келиб, ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилди.

Бу турнирда республикамиз вакили, Сеул олимпиадасининг кумуш медали совриндори Радион Гатауллиннинг омади келмади. Моҳир спортчимиз лангарчўп билан сакрашда дастлабки баландлик —5 метр 70 сантиметрни забт эта олмади. Аммо майдон эгалари вакили Ференц Сальберт бу маррани эгаллаб, олтин медални қўлга киритди.

Энг қисқа масофа —60 метрга югуришда америкалик Ли Макре ғолиб чиқди. Унинг ватандоши Ларри Мирикс узунликка сакрашда энг яхши натижага (8 метр 45 сантиметр) эришди.

Аёллар ўртасида 60 метрга югуришда франциялик Лоуренс Билли маррада биринчи бўлди. Шу масофага тўсиқлар оша югуришда Моник Эванж-Эпи (Франция) зафар қучди. Баландликка сакрашда эса ГФР вакили Хайке Хенкель ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасидан жой олди.

СУЗИШ

Голландиянинг Амстердам шаҳрида халқаро мусобақа бошланди. Турнирнинг биринчи куни республикамиз вакили Сергей Заболотнов икки маротаба ҳурмат шоҳсупасига кўтарилди. У 50 ва 100 метрли масофаларга чалқанча сузишда кумуш медаллар соҳиби бўлди.

Куйбишевлик Вениамин Таянович ҳам баттерфляй усулида 100 метрли масофага сузишда иккинчи натижани кўрсатди. Ленинградлик Николай Евсеев эркин усулда сузишда маррага иккинчи бўлиб етиб келди.

4x100 метрга эркин усулда (эстафета) ўтказилган баҳсда Пригода, Романов, Таянович ва Евсеевдан ташкил топган тўртлигимиз учинчи ўринни эгаллади.

ХОККЕЙ

Тўпли хоккей бўйича ўтказилаётган халқаро мусобақанинг саралаш учрашувлари ниҳоясига етгач, терма командалар ўйинлар жадвалида қуйидаги тартибда ўрин эгалладилар.

	Ў	О
СССР	4	8
Финляндия	4	6
Швеция	4	4
Норвегия	4	2
Венгрия	4	0

* * *

Мамлакат чемпионатининг олий лигасида (шайбали хоккей) навбатдаги матчлар бўлиб ўтди. Уларнинг энг асосийларидан бири Воскресенскда ўтказилди. Биринчилик карвонбошиси «Химик» командаси иккинчи ўринда келаётган Москва динамочиларини қабул қилди. Кескин ва қизиқарли ўтган матч меҳмонлар фойдасига (3:1) ҳал бўлди.

Москвада МАСК ва «Спартак» командалари ўзаро куч синашдилар. Бу ўйинда армиячилар 5:3 ҳисобида ғалаба қозондилар. «Динамо» (Минск) — «Торпедо» (Горький) матчида 3:5 ҳисоби қайд этилди.

БОКС

Луцкда мамлакат чемпионати якунланди. Ўз вазнлари бўйича К. Абдураҳмонов (Қозоғистон), Д. Мутаев (Ленинград), Т. Скрябин (Молдавия), Ф. Гатин (РСФСР), М. Казарян (Арманистон), К. Цзю (РСФСР), В. Ерешченко (РСФСР), А. Лебзяк (РСФСР), Р. Зауличний (Украина), С. Бражников (РСФСР), В. Акшонов (Украина) ва Е. Белоусов олтин медаль соҳиби бўлдилар.

Республикамиз макиллари А. Григорян кумуш, Игорь Букин эса бронза медали билан тақдирландилар.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

ВЕНЕРА БОЙЛИГИ

«Учувчисиз фазовий кема Венерага етиб, унинг тупроғидан олади-да, орқага қайтади. Сўнгги илмий маълумотларга қараганда, сайёра юзаси олтин, вольфрам, платина ва бошқа нодир металлардан ташкил топган» — Нигерияда ана шундай эълонни тарқатган «Генрих Фишер» фирмаси ўз пайларини сотмоқчи. Уларнинг баҳоси юксак, аммо ўзини уни олишга қодир деб атайдиган лақма туристлар Европада ва Америкада кўп.

Фирибгарлар бундай «ҳазил»ни ипк маротаба тўқиб чиқараётганлари йўқ. Бундай гапларга учган АҚШдаги гўл одамлар Ойдаги ерларни, Саудия, Арабистонида яшовчи соддадиллар эса Марсдаги конларни сотиб олдилар.

Бу билан иш битгани йўқ. Шунга ўхшаш ғаройиб олди-сотдилар ҳали кўп рўй берса ажаб эмас.

XX АСР ДАВИДИ

Сомалининг Жоухар шаҳри яқинида қадимий қурол ёрдамида тош ирғитиш бўйича мусобақа бўлиб ўтди. Унда 29 киши қатнашди. Тулуплар 100 метр узоқликка нишон сифатида қўйилди. Баҳс ниҳоятда қизиқарли ўтди. Могадишолик 25 яшар Саид Кэллафо унинг ғолиби деб топилди. Замонавий палахмончи Таврот қаҳрамони Давидни орқада қолдириб кетди. У нишонни аниқ олиб, бешта тош билан шунча тулупни урди.

КАПАЛАК ҚАЕРГА ҚЎНАДИ?

Британия жониворларни муҳофаза қилиш жамияти черков ҳовлилари, айниқса, майсазорларни тартибга келтиришни илтимос қилиб, унинг нозирларига мурожаат этди. Кичкина бу ўтлоқлар капалакларнинг сўнгги паноҳи бўлиб қолди. Бошқа яйловлар ва ўтлоқлар кимёвий ўғитлардан кенг фойдаланилиши оқибатида уларнинг яшаши учун яроқсиз ҳолга келди.

Муҳаррир
А. Ғ. МУХТОРОВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА КЎРИНГ

1 ФЕВРАЛЬ, ПАЙШАНБА

● ЎзТВ I

11.30 ЎзССР тарихи. Ўзбекистонда Улуғ Октябрь социалистик инқилобининг ғалабаси.
12.00 «Городецк усталари». Телефильм.
12.30 ЎзССР тарихи. Ўзбекистонда Улуғ Октябрь социалистик инқилобининг ғалабаси (рус тилида).
13.00 «Запасдаги офицер». Бадиий фильм.

* * *

17.30 «Адиба Шарипова чалади». Фильм-концерт.
18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 «Қойилмақом Гоша». Мультфильм.
18.10 «Қизиқарли учрашувлар». Мактаб ўқувчиларининг ёзувчи Ўткир Ҳошимов билан учрашуви.
19.05 «Демократия йўлидан». Сурхондарё вилоятида ЎзССР халқ депутатлиги ва маҳаллий Советлар депутатлигига сайловларга тайёргарликнинг бориши ҳақида.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Бу сирли олам...».
20.30 «Ахборот».
20.50 Танбур ва дутор тароналари.
21.25 Реклама.
21.30 Москва. «Время».
22.00 Ойбек. «Навоий». Кўп серияли телевизион видеофильм. 3-қисм.
23.10 «Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари».
00.25 Янгиликлар.
00.30 Кўрсатувлар программаси.

● ЎзТВ II

19.00 «Аҳволлар қандай, чемпион?» (рус тилида).
19.30 «Вайгач». Телефильм.
19.45 Реклама.
19.55 «Қотилликда айбланади». Бадиий фильм («Молдова-фильм»).

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 «Саркаш дарё». Телевизион бадиий фильм. 2-серия (рус тилида).

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 Мультфильмлар: «Кузяга уй», «Наташа учун эртак».
9.35 «Дунаевский мусиқалари». Фильм-концерт («Лентелефильм»).
10.35 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
11.35 «Ўн икки стул». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия.
12.55 «Коллаж» (реклама, эълонлар, ахборот).
13.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
13.30 «Куйламай туролмайман». Концерт-очерк.
Д. И. Менделеев номли МХТИ академик хори иштирок этади.

* * *

16.00 М. Глинка. 2-квартет. СССР телерадиосининг торли квартети ижро этади.
16.20 Ғалабанинг 45 йиллигига. «Солдат ёдномалари». 1-фильм — «Танкларни қирувчи» («ЦСДФ»).
17.35 Халқ куйлари.
17.50 «Валерий Балабанов сайёраси».
18.20 «Қулоқ сол менга...». А. Петренко иштирокида фильм-концерт («Экран»).
19.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
19.30 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
20.10 «Ўн икки стул». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия.
21.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
22.00 Долзарб интервью.
22.10 «КВН-89». Харьков ҳарбий-авиация инженерлари билим юрти, Урал ва Донецк политехника институтлари командаларининг финал учрашуви (1990 йил 1 январдаги кўрсатув такрорланади).

ЭКСТРАСЕНС МАҲМУДЖОН САЙДУЛЛАЕВ

Фарғона вилояти меҳнаткашларининг талаб ва истакларига биноан

31 ЯНВАРДАН БОШЛАБ

Охунбобоев ноҳияси В. И. Ленин номли колхоз маданият Саройида

Ўзбекистон жумҳурияти экстрасенслар уюшмасининг аъзоси

МАҲМУДЖОН САЙДУЛЛАЕВ

даволаш сеансларини ўтказади

Программада: Инсон олий нерв системаси ва организми фаолиятига бионур билан таъсир қилиб даволаш.

Асаб системаси касалликлари, ҳар хил фалажликлар, юрак-қон томир, яхши кўра олмаслик ва эшита олмаслик, қулоқ-бурун, нафас олиш йўли, астма, ошқозон-ичак, суяк-бўғим, жинсий заифликлар, қандли диабет касалликлари бор бўлган беморлар даволанишлари мумкин.

Сеанс эрталаб соат 10.00 ва 15.00 да бошланади.

«САЛОМАТЛИК» КООПЕРАТИВИ

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

Р. — 02543. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1125. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12